

थिमी टाइम्स

Thimi Times WEEKLY

साप्ताहिक

वर्ष १८

अङ्क २१

ने.सं. ११४५ थिलागा दशमी

पुस १० गते बुधवार, २०८१

25 Dec. 2024 Wednesday

पृष्ठ ८

मूल्य रु १०/-

कांग्रेस-एमाले गठबन्धनको अन्तर्य

काठमाडौं । देशमा विगतदेखि नै सरकार गठनमा बहुपार्टीको अवधारणा कायम हुँदै आइरहेको छ । देशमा एकल पार्टीको सरकारसमेत दिगो हुन नसकेको यथार्थ कायम रहको छ । यस्तोमा दुई वा दुई भन्दा बढी दलहरूको सरकारले दिगोपना पाउनेको त सायदै कल्पना गर्न सकिन्छ । यसैको अन्त्य हो देशमा कुनै न कुनै दलहरूको सत्ता गठबन्धन विना सरकार बन्न नसक्ने परम्परा नै बनी सकेको छ । यस्तैमा कांग्रेस-एमाले सत्ता बाँडफाँटका भित्री अन्तर्यहरू

बाहिर ल्याउन नमिल्ने हुनाले बाहिर ल्याउन मिल्ने कुरा खोजी गर्दा संविधान संशोधन भेटिएको हो । 'सोता-सोता मिले भने गफ गरेर, मिलेनन् भने भगडा गरेर समय कटाउँछन्' यो पुरानो भनाइ नेका-एमाले गठबन्धन सरकारका हकमा पूर्णतः लागू भएको देखिन्छ । हाल नेका-एमाले यसरी र यति गहिरो मिलापमा छन् कि उनीहरूको समय गफ गरेर विचित्रैको छ । यी दुवै दल नमिलेको अवस्थामा बाक्लोर समय व्यतीत गरेका थिए । नेका-एमाले मित्रता र गठबन्धनको

वस्तुपरक आवश्यकता सन्दर्भमा बहस गर्ने सैद्धान्तिक आधार भेटाउन कठिन छ । यसमा सत्य के हो भने ओली र देउवालाई अचानक मिल्न मन लाग्यो मिले ।

एकले अर्कालाई फोन गरे, भेट्ने समय मिलाए, निर्धारित समयमा भेट भयो, 'लु हामी मिलेर सरकार बनाउँ' भने, सर कार बन्थ्यो । यही हो, नेका-एमाले वर्तमान गठबन्धन ।

जहाँ राजनीति हुन्छ, त्यहाँ केही न केही सिद्धान्तका सूत्र हुन्छन् नै । सिद्धान्तको लागि सातबुँदे समझदार

पत्र तयार पारियो । ओली-देउवाका वरिपरि सबै किसिमका सम्भौता मस्यौदा गर्न सक्ने 'क्षमतावान' हरूको कुनै कमि छैन । उसै पनि २०६५ साल यता दलहरूबीच तमसुक लेखाइमै केन्द्रित छ ।

सहमति नामका यी तमसुकहरूका आधारमा सरकार फेरिएका छन् र प्रत्येक पटक दलमा लागेका केही केटाहरूले नयाँ मन्त्रीको शपथ गर्न पाएका छन् । संसारमै दलहरूबीच गठबन्धन गरिन्छ । गठबन्धन गर्नुअघि न्यूनतम साक्षा कार्यक्रम बनाइन्छ । गठबन्धनका दलहरूले सो साक्षा कार्यक्रमको अपनत्व ग्रहण गर्छन् । गठबन्धनले नीति प्रक्षेपणको रणनीतिक कार्ययोजना तयार पार्छ । चुनावपछि, प्रस्तावित गठबन्धनले सरकार बनाएको अवस्थामा गर्ने कामहरूको सूची बन्छन् ।

तर, नेपालमा नेका-एमालेभित्र यति धेरै वैमनस्यता र आरोप प्रत्यारोपको शृंखला जारी र खेर सरकारमा गरिने सहभागिताबाट प्रधानमन्त्री खड्गप्रसाद ओलीको समृद्धिको सपना सोम शर्माको सातुको कथामा गएर टुंगिनु अपरिहार्य छ । नेका-एमाले बीचका सैद्धान्तिक असहमतिलाई नजर अन्दाज गरेर बनाइएको गठबन्धन राज्य वा सरकारको चरित्र सुधारमा केन्द्रित हुन असम्भव लाग्छ । किनकि दुवै दलहरूमा समाजका प्रत्येक चुनौतीलाई पर्गल्ने दृष्टिकोणमा ठूलो भिन्नता र व्यापक असमानता विद्यमान छ ।

ध्रुवसत्य के हो भने गठबन्धनहरू सिद्धान्तमा भन्दा अवसरवादमा विश्वास गर्दछन् । गठबन्धनको भित्री चाहना गठबन्धनको अर्को पक्षबाट आफ्नो हितमा काम गराउनु हो । ओलीबाट आफ्नो काम गराउने नेकाको चाहना र नेकाबाट आफ्नो हितार्थ काम गर

बाँकी पेज ७ मा

कोप-१६ र कोप-२९ मा सहभागी आदिवासी अगुवाहरु बिच भनाभन

काठमाडौं । जैविक विविधता सम्बन्धी विश्व सम्मेलन कोप-१६ तथा जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय महासन्धि (युएनएफसीसीसी)का पक्ष राष्ट्रहरूको २९औँ सम्मेलन (कोप-२९) मा सहभागीहरूले त्यहाँ उपस्थित हुँदा बुझेका, देखेका अनुभवहरूको आदानप्रदान गरेका छन् । नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघ (नेफिन) र आदिवासी जनजाति महिला मञ्च (निफ)ले यसैसाता राजधानीमा अन्तरक्रिया कार्यक्रमको आयोजना गरी कोप-१६ र कोप-२

बाँकी पेज ७ मा

थाइल्याण्ड, कम्बोडियालागत देशमा जाँदा सावधानी अपनाउन सरकारको आग्रह !

काठमाडौं । सरकारले गरेको छ । परराष्ट्र मन्त्रालयले म्यान्मार, थाइल्याण्ड, कम्बोडिया, लाओसलागत मुलुकहरूमा जान चाहने वा जाने तयार भिमा रहेका नेपाली नागरिकलाई तीनबुँदे यात्रासम्बन्धी सूचना (ट्राभल एडभाइजरी) सार्वजनिक गरेको छ । परराष्ट्र मन्त्रालयले सोमबार टाभल एडभाइजरी जारी गर्दै नेपाली नागरिकलाई सावधानी अपनाउन आग्रह गरेको हो ।

आकर्षक तलब र

बाँकी पेज ५ मा

मध्यपुर महोत्सव-२०८१ को तयारी बारे जानकारी

भक्तपुर । मध्यपुर थिमी नगर पालिकाले यही पुस १२, १३ र १४ गते ३ दिन मध्यपुर महोत्सवको आयोजना गर्न लागेको छ । साही महोत्सवको तयारीबारे जानकारी दिन विहीवार मध्यपुर थिमिको लायकमा पत्रकार सम्मेलनको आयोजना गरेको छ । सो सम्मेलनमा आयोजक मध्यपुर थिमी नगर प्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठले ३ पृष्ठ लामो प्रेस विज्ञप्ति पढेर तयारीबारे जानकारी गराए । सम्मेलनमा नगर उपप्रमुख विजयकृष्ण श्रेष्ठका साथमा वडा अध्यक्षहरूको पनि उपस्थिति रहेको थियो ।

प्रेस विज्ञप्तिको पूर्ण पाठ
आदरणीय सञ्चारकर्मी मित्रहरु,

सर्वप्रथम हामीले छोटो समयमा प्रवाह गरेको सूचनामा पनि यहाँहरूले जुन उत्साहजनक उपस्थिति जनाउनुभयो, त्यसका

लागि आभार व्यक्त गर्दै आजको पत्रकार सम्मेलनमा स्वागत गर्न चाहन्छु । आज हामी मध्यपुर थिमी नगरपालिकाले यही पौष १२, १३ र १४ गते आयोजना गर्न गइरहेको 'मध्यपुर महोत्सव-२०८१' को बारेमा जानकारी दिने उद्देश्यले आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा भेला भएका छौं । आशा छ, यहाँहरूको लोकप्रिय सञ्चारमाध्यम मार्फत देश विदेशमा रहेका आमनेपाली नागरिक एवम् विदेशी नागरिकहरूले मध्यपुर महोत्सवका बारेमा जानकारी प्राप्त गर्नेछ र प्रत्यक्ष एवम् अप्रत्यक्षरूपमा महोत्सव अवलोकन गर्नेछ ।

१. मध्यपुर थिमी काठमाण्डौ उपत्यकाको केन्द्र भागमा अवस्थित मध्यपुर थिमी नगरपालिका पुरातात्विक एवम् साँस्कृतिक मूर्त तथा अमूर्त सम्पदाहरूले भरिपूर्ण मध्यकालिन शहर हो । थिमी र बोदे जस्ता

किराँतकालिन बस्तीको साथै नगदेश, तिगनी, निकोसेरा र ल्होँकैथु (लोहकिल्यली) लगायतका ऐतिहासिक बस्तीहरू रहेको यस नगरको कला, संस्कृति, पुरातात्विक सम्पदा, परम्परागत पेशा, मनोरम प्राकृतिक सौन्दर्य, मौलिक जीवनशैलीले पर्यटकीय आकर्षण बढ्दै गएको छ ।

यहाँ ७५० को संख्यामा सानाठूला मूर्त एवम् सय भन्दा बढी अमूर्त सम्पदाहरू सु-सज्जित रहेको छ । यस नगरपालिकाको ऐतिहासिक ३२ खटको विस्का: जात्रा, म्ये प्या: खनेगु जात्रा (जिब्रो छेड्ने जात्रा), लोकेश्वर जात्रा, च: प्याखँ (निलबार) हाँ गण नाच), पुलुकिस जात्रा, महाकाली नाच, भैल: प्याखँ (भैरव नाच), भतिमाली प्याखँ (इन्द्र अप्सरा नाच), अष्टमातृका नाच विशेष रूपले चर्चित रहेको छ ।

यसैगरी हरियो तरकारी, बाँकी पेज ७ मा

कसले लेख्ने सीमान्तकृतको इतिहास ?

राजनकुमार दिक्पाल

सामाजिक र भौगोलिक विविधताले नेपालको सौन्दर्य भरिपूर्ण छ तर यहीं विविधताभित्र अनेकौँ असमानता पनि छन् । ती असमानतालाई विभिन्न कोणबाट निरूपण गर्न प्राज्ञिक माध्यमबाट पनि प्रयास थाल्नुपर्ने ठूलो आवश्यकता छ । विकास र शान्तिका लागि सामाजिक असमानता ठूलो बाधक हो ।

समतामूलक समाज निर्माणका लागि विगतमा भएका कमजोरीको इतिहास बटुलेर त्यसलाई निफल जरूरी छ । विगतमा राज्यवाटै ऐन निर्माणका क्रमबाट भएका कमीकमजोरीले कतिपय जातिगत र सामाजिक समूह अहिले पनि सीमान्तकृत अवस्थामा गुञ्जिएका छन् । त्यसैले सीमान्तकृतको छुट्टै इतिहास लेखनको क्षेत्रले पनि यथोचित प्रोत्साहन पाउन सकेन । नेपालको इतिहास भनेकै राजा महाराजाको गाथा हो भने धारणालाई चिर्न पनि अब सीमान्तकृतको इतिहास लेखनले उचित वातावरणको खोजी

गरिरहेको यस प्रसङ्गमा स्मरणीय छ ।

नेपालको इतिहास लेखन तत्कालीन इष्ट इन्डिया कम्पनीका कर्णेल विलियम कर्कथ्याट्रिकले सन् १८११ (विसं १८६८) मा प्रकाशित गरेको 'एन एकाउन्ट अफ द किङडम अफ नेपाल' नेपालका बारेमा लेखिएको पहिलो इतिहासको पुस्तक हो । उनी १८४९ सालमा नेपाल आएका थिए । एक महिना जति नेपाल बस्दा उनले जे जति टिपोट गर्न भ्याए, त्यसैलाई उनले पुस्तकका रूपमा प्रकाशित गरे । त्यसको आठ वर्षपछि फ्रान्सिस ह्यामिल्टनले 'एक एकाउन्ट अफ द किङडम अफ नेपाल' (सन् १८१९) प्रकाशित गरे । नेपालको इतिहास लेखिएको यो दोस्रो पुस्तक हो ।

नेपालमा इस्ट इन्डिया कम्पनीको रेजिडेन्स खुलेपछि ह्यामिल्टन एक चिकित्सकका रूपमा नेपाल आएका थिए । त्यही मौकामा उनले नेपालको इतिहास बटुलेर पुस्तकको आकार दिए । विदेशी लेखकले नेपालको इतिहास प्रकाशित गरेको एक सय तीन

वर्षपछि १९७९ सालमा बल्ल एक नेपाली लेखक अम्बिकाप्रसाद उपाध्यायले 'नेपालको इतिहास' प्रकाशित गरे । भारतमा रहेर कानुनविदका रूपमा काम गरिरहेको बेला उनले यो पुस्तक प्रकाशित गर्दा चन्द्रशमशेरले नेपालको शासन चलाइरहेका थिए । 'नेपाल देशका अधिपति', 'विष्णुको अंश' आदि विशेषणका साथ चन्द्रशमशेरलाई नै समर्पण गरिएको यो पुस्तक राणाहरूको प्रशंसाले भरिएको छ ।

राणाकालजस्तो त्यो अन्धकार युगमा पुस्तक प्रकाशित गर्नु एक जोखिमपूर्ण काम थियो । त्यस्तो जोखिमपूर्ण समयमा प्रा तोत्रराज पाण्डे र पं नयराज पन्त मिलेर २००४ साल 'नेपालको सङ्क्षिप्त इतिहास'को प्रकाशन भयो । त्यहीँ बेला भारतमा आएको नवजागरणले त्यहाँ रहेका नेपालीलाई पनि प्रभाव गरेको थियो । त्यसैबेला दार्जिलिङमा सूर्यविक्रम ज्ञवालीले द्रव्य शाह र पृथ्वीनारायण शाहको इतिहास

बाँकी पेज २ मा

चाँगुनारायणमा जोखिम मूल्यांकन तथा योजना तर्जुमा कार्यशाला

भक्तपुर । चाँगुनारायण नगरपालिकाको विपद् जोखिम मुल्यांकन तथा योजना तर्जुमा कार्यशाला सम्पन्न भएकोछ । आइसेट नेपाल तथा डिसिए नेपालको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा सञ्चालित नेक्सस परियोजना अन्तर्गत विपद् जोखिम मुल्यांकन तथा योजना तर्जुमा कार्यशाला आयोजना गरिएको हो । चाँगुनारायण नगरपालिकाका नगर प्रमुख जीवन खत्रीको प्रमुख आतिथ्यतामा सम्पन्न २ दिने कार्यशालामा नगरपालिकाका नगर उपप्रमुख रमेश बुढाथोकी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत शिव प्रसाद हुमेगाँइ, वडा नं २,४,६ र ७ का वडा अध्यक्षहरु क्रमशः सोम प्रसाद प्रधान, रोज बहादुर तामाङ्ग, घन बहादुर लामा, श्याम कृष्ण नँयाजु श्रेष्ठ, ८ नं वडाका का.वा वडाध्यक्ष अनिता नेपाली, ९ नं का वडा सदस्य विद्यापति पुवार थापा, ५ नं का वडा सदस्य प्रभुराम थापा, आइसेट नेपालका कार्यकारी निर्देशक कन्चनमणि दिक्षित, डिसिएका कार्यक्रम व्यवस्थापन दिनेश गुरुङ्ग, नगरपालिकाका विपद् व्यवस्थापन इकाई प्रमुख दिनेश थापा, परामर्शदाता सुरेश भट्टराई, दिपक मरहठ्ठा, आइसेट नेपालका कार्यक्रम संयोजक अशोक महर्जन, फिल्ड अधिकृत भरत ढुंगाना, ७ वटै वडाका वडा सचिवहरु लगायत नगरपालिकाका तथा आइसेट नेपालका कर्मचारीहरु गरी ४० जनाको उपस्थिती रहेको थियो ।

२ दिने कार्यशालाको उद्घाटन गर्दै नगर पालिकाका नगर प्रमुख खत्रीले चाँगुनारायणलाई विपद् उत्थानशील नगरपालिका बनाउनको लागि नगरपालिकाले आफ्नै ऐन, नीति, नियम, कार्यविधि र योजनाहरु बनाई विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि विभिन्न कार्यक्रम तथा गतिविधिहरु संचालन गर्दै आएको बताए । यस आर्थिक वर्षमा नगरपालिकाले विपद् व्यवस्थापनको लागि ६ करोड ३० लाख बजेट विनियोजन गरेका जानकारी दिदै नगर प्रमुख खत्रीले यस वर्षको मनसुनबाट क्षति भएका भौतिक संरचनाहरु पूर्वनिर्माणको

लागि योजनामा छुट्याएको बजेटबाट १० प्रतिशत रकम कटौती गरी विपद् व्यवस्थापन कोषमा जम्मा गर्ने निर्णय कार्यपालिका बैठकले गरेको जानकारी दिए । उनले पूर्वनिर्माणको लागि आवश्यक थप बजेट तथा योजनाको लागि प्रदेश तथा संघिय सरकार समक्ष अनुरोध गरिएको पनि बताए । नगर प्रमुख खत्रीले वार्षिक रुपमा गरीने विपद् जोखिम मूल्यांकन कार्यले नगरपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा पुरा गर्नुपर्ने मापदण्ड र क्षमता अभिवृद्धिको लागि मार्गदर्शन गर्ने जानकारी दिए ।

नगर उपप्रमुख रमेश बुढाथोकीले विपद्को समयमा सर्वप्रथम समुदायका मानिसनै परिचालित हुने भएकाले नगरपालिकाले समुदायमा प्रथम उद्धारकर्ता तयार गरी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अनुसार वडास्तरमा कृत्रिम घटना अभ्यास गरेर समुदायलाई सम्भावित विपद्संग सामना गर्नको लागि सक्षम बनाउने बताए । उनले यस वर्ष आगलागी, बाढी, पहिरो, हुरीबतास र जनावर आतंकबाट प्रभावित ३४ परिवारलाई राहत वितरण गरिएको जानकारी दिए । आइसेट नेपालका कार्यकारी निर्देशक कंचनमणि दिक्षितले नगरपालिकासंगको साभ्भेदार िमा संचालित नेक्सस परियोजना मार्फत संचालित गतिविधिहरु र नगरपालिकाले आफ्नै पहलमा तय गरेका विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरुका कारण उल्लेख्य प्रगती गरेको बताए । उनले नेक्सस परियोजना मार्फत चाँगुननारायण नगर पालिकासंग विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा सहकार्य गर्न पाएकोमा नगरपालिका प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गरे ।

परामर्शदाता सुरेश भट्टराई तथा दिपक मरहठ्ठाले प्रकोप जोखिम न्यूनीकरणका लागि संयुक्त राष्ट्रसंघ कार्यालयले शहरहरुका लागि तयार गरेको विपद् उत्थानशीलता स्कोर माथिको प्रस्तुतीकरण गरेको थियो भने अघिल्लो वर्ष चाँगुनारायण नगरपालिकाले प्राप्त गरेको अंकभार

र पुरा गरेका मापदण्डको बारेमा पुनरावलोकन गरेको थियो ।

संयुक्त राष्ट्रसंघीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण स्कोर कार्ड प्रणाली विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रमको लागि राष्ट्रसंघले तयार पारेको हो । यो संयुक्त राष्ट्रसंघ सचिवालयको एक अंग हो । यसले सेन्डाई ढाँचा अनुरूप विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रम लागू गर्न र पुनरावलोकन गर्न सहयोग गर्दछ । सेन्डाई ढाँचाको चार मुख्य प्राथमिकताहरु यसमा समावेश गरीएको छ । यो स्कोर कार्ड प्रणाली अन्तर्गत पालिकाहरुको विपद् जोखिम मुल्यांकन गर्न दश आवश्यकताहरु तोकिएका छन् जस अन्तर्गत दश आवश्यकताहरु निम्नानुसार छन् ।

- उत्थानशीलताका लागि संगठन र ढाँचा,
- वर्तमान र भविष्यका जोखिम परिदृश्यहरुको पहिचान, बुझाई र प्रयोग,
- उत्थानशीलताको लागि वित्तीय क्षमता सुदृढिकरण,
- उत्थानशील सहरी विकास र ढांचा,
- राष्ट्रिय मध्यवर्ती क्षेत्रको सुरक्षाको लागि प्राकृतिक पारिस्तिथिक प्रणालीद्वारा गरिने संरक्षणत्मक कार्यहरु,
- उत्थानशीलताको लागि संस्थागत क्षमता बलियो बनाउने,
- उत्थानशीलताको लागि सामाजिक क्षमतालाई बुझ्नुहोस् र बलियो बनाउनुहोस्,
- उत्थानशील पूर्वाधारमा वृद्धि,
- प्रभावकारी प्रकोप प्रतिकार्य सुनिश्चित गर्ने,
- छिटो र बलियो पुनर्लाभ पर्दछन् ।

जसमा रहेर कार्यशालामा विभिन्न प्रश्नहरु सोधिए थिए र सहभागिहरुबाट आएका उत्तरका आधारमा ० देखि ३ अंक सम्म प्रदान गरीएको थियो ।

कार्यशालाको समापन कार्यक्रममा चाँगुनारायण नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत शिवप्रसाद हुमेगाँइले वार्षिक रुपमा विपद् सम्बन्धी योजनाहरु अद्यावधिक गर्दै नगरपालिकाको नयाँ भवनमा स्थानीय आपत्कालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र सञ्चालन गरेको बताए । उनले उपलब्ध साधन श्रोतको उच्चतम प्रयोग गर्दै नगरपालिकाले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका कामहरु गर्दै आएको बताए । उनले विपद् उत्थानशील समुदाय निर्माण गर्ने कार्यमा नगरपालिकालाई नेक्सस परि योजना मार्फत आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्दै आएकोमा आइसेट नेपाल र डिसिए नेपाल लगायत साभ्भेदार संस्थाहरु प्रति आभार व्यक्त गरे ।

गुणगानमा प्रशस्त कलमको मसी खर्च गरेको प्रसङ्ग माथि उल्लेख गरिसकिएको छ । नेपालमा राजतन्त्र सक्रिय र हँदासम्म पुराना ऐतिहासिक सामग्रीहरुको अध्ययनको पहुँच सहज पनि थिएन । यस्तो अहसज परिस्थितिमा राजदरबारको प्रतिकूल हुने गरी इतिहास लेख्नु जोखिमपूर्ण पनि थियो । त्यसैले नेपाली इतिहासकारहरुले सकेसम्म राजदरबारप्रति नरम भाषा प्रयोग गर्दै इतिहास लेख्दै जाँदा इतिहास भनेकै राजा महाराजाको गुणगान हो भन्ने प्रतीत हुन पुग्यो । यिनै कारणहरुले इतिहासकारहरुले सीमान्तकृतहरुको सवाललाई सीमान्तमा मात्र पारेनन्, यसप्रति उनीहरुको खासै ध्यानाकर्षण हुन सकेन । परिणाममा सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखिएन ।

हिजो सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखिएन भनेर अब लेखकहरुले कलम थन्क्याएर बस्न पनि भएन । सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखनको क्षेत्र व्यापक छ तर यसमा लेखन प्रयासहरु भने नगण्य छ । त्यसो त राजा महारजाहरुबाट प्रसारित शिलालेख, लालमोहर, इस्तिहार, सनद आदिबाटै सीमान्तकृतहरुको ऐतिहासिक सवाल खोज्न नसकिने होइन । उदाहरणका लागि, तत्कालीन श्री ३ महाराज तथा प्रधानमन्त्री भीमशमशेरले १९८९ भदौ ६ मा जारी गरेको इस्तिहारलाई लिन सकिन्छ । यो इस्तिहारमा विगतमा तामाङ लेख्न नपाइने अवस्था रहेकामा अवदेखि भोटे नभनी तामाङ भनी लेख्ने बोलाउने गर्नु भन्ने उल्लेख छ । यसबाट विगतमा तामाङहरुले भोग्न परेको जातीय पहिचानकै इतिहासलाई खोतलखातल गर्न ठूलो सहयोग मिल्छ ।

यस्तै १८८८ कात्तिक सुदी १४ मा तत्कालीन राजाले दूधकोशी र

बहादुरा खोला पूर्व र अरुण पश्चिम मार्भाकिरातका तालुकदारहरुको नाममा जारी गरेको एक रुककामा र ई, मफिया, किराती, मुर्मी आदिका प्रत्येक घरबाट हरेक वर्ष जनावर को छाला अनिवार्य सङ्कलन गरी सरकारले सञ्चालन गरेको मेर्गेजिन अड्डामा दाखिल गर्न आदेश दिइएको छ । जनावरको छाला बुझाउन नसक्ने प्रत्येक घरबाट हरेक वर्ष दुई-दुई आनाको दरले दस्तुर उठाउन उल्लेख गरेकामा कामी र साकीको घरबाट आठ-आठ आना दस्तुर उठाउन आदेश दिइएको छ । यो आदेशबाट अहिले पनि दलित उत्पीडित अवस्थामा रहेका कामी र साकीको घरबाट आठ-आठ आना दस्तुर उठाउन आदेश दिइएको छ । यो आदेशबाट अहिले पनि दलित उत्पीडित अवस्थामा रहेका कामी र साकीको घरबाट राज्यबाट कस्तो आर्थिक उत्पीडन र शोषण परेको थियो भन्ने इतिहासको खोजी गर्न ठूलो सहयोग मिल्छ ।

कसले लेख्ने इतिहास ? इतिहास अनुसन्धानमा हात बसिसकेका इतिहासकारहरुले सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखी दिए अत्युत्तम हुने थियो । अझ इतिहास लेखनमा नाम चलेका र स्थापित इतिहासकारहरुले नै सीमान्तकृतहरुको इतिहास लेखिदिए त उनीहरुको नामसँगै सीमान्तकृतहरुको ऐतिहासिक सवालहरु सहज रुपमा स्थापित हुने थियो तर स्थापित इतिहासकारहरुले सीमान्तकृतहरुको इतिहासलाई आजसम्म त्यति महत्व दिएनन् । त्यसैले अब सीमान्तकृतहरु आफै आफ्नो इतिहास लेखनका लागि तयार हुनु नै एक उत्तम विकल्प हुन सक्छ । गौतम बुद्धको भनाइ छ, ‘अप्पो दीपो भव:’ अर्थात् आफ्नो दीपक आफै वन । आफ्नो इतिहासप्रति चिन्ता हुनेहरुले आफ्नो इतिहासको अन्वेषण र लेखन आफै गर्न तत्पर हुनुपर्छ । अरूको भर परेर हुँदैन ।

(लेखक इतिहास अध्ययनमा रुचि राख्ने पत्रकार हुन) संचारकर्मीबाट

पर्यटन विकासका लागि मध्यपुर महोत्सव – नगर प्रमुख श्रेष्ठ

भक्तपुर । मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका नगरप्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठले पुस १२ देखि १४ गते ३ दिनसम्म मध्यपुर महोत्सव-२०८१ आन्तरिक र बाह्य पर्यटकलाई आकर्षित गर्दै पर्यटन विकासका लागि आयोजना गरिने जानकारी दिएका छन् । थिमिको सामाजिक संस्था ओस्ला नेपालको २५ वर्ष रजत महोत्सवको उद्घाटन सत्रमा संस्थाले प्रकाशन गरेको स्मारिका विमोचन गर्दै नगरप्रमुख श्रेष्ठले उक्त विचार व्यक्त गरेको हो ।

ओस्ला नेपालका अध्यक्ष राजेश श्रेष्ठको सभापतित्वमा भएको उक्त कार्यक्रममा नगरप्रमुख श्रेष्ठले यस क्षेत्रको जीवनशैली, खानाका परिकार, मौलिकता, पेशा, व्यवसाय, नाच एवं जात्राको बारेमा सम्पूर्ण जानकारी दिइने मध्यपुर महोत्सव अवलोकनका लागि सबैसँग आग्रह गरे ।

कार्यक्रमका विशेष अतिथि नगरपालिकाका उपप्रमुख विजयकृष्ण श्रेष्ठले मध्यपुर थिमिको सम्पदा र संस्कृतिलाई आयआर्जनसँग जोड्न नगर पालिकाले आन्तरिक र बाह्य पर्यटकसँग सम्बन्धित विविध कार्यक्रमहरु आयोजना गर्ने जानकारी दिँदै नगरपालिकाले शक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा उल्लेख्य कामहरु गरिरहेको बताए ।

कार्यक्रममा इतिहासविद् प्रा.डा. पुरुषोत्तम लोचन श्रेष्ठ र थिमिका नाच र वाद्य गुरुको रुपमा रहेका श्रीगोपाल प्रजापतिलाई सम्मान गरिएको थियो । त्यस्तै कार्यक्रममा दाफा भजनका गुरु कृष्णमान बाके श्रेष्ठ र इन्द्रअप्सरा नाचका गुरु ज्ञानलाल कायस्थश्रेष्ठलाई समेत सम्मान गरिएको थियो ।

ओस्ला नेपालका अध्यक्ष श्रेष्ठले ओस्ला नेपाल सामाजिक, सांस्कृतिक, स्वास्थ्यदेखि व्यक्तित्व र नेतृत्व विकासमा क्रियाशिल रहेको जानकारी दिए । कार्यक्रममा ओस्ला नेपालको रजतवर्ष स्मारिका २०८१ र राजेन्द्र तुवन्जा श्रेष्ठद्वारा लिखित नेवारी भोजका प्रकार र परिकार पुस्तक विमोचन गरिएको थियो । ओस्ला नेपालका सचिव रोशन वज्राचार्यले सहजीकरण गरेको कार्यक्रममा ओस्ला नेपालका उपाध्यक्ष शुशील जोशीले स्वागत मन्तव्य व्यक्त गरेको थियो कार्यक्रम शंखधर बैक्वेटमा भएको थियो ।

कार्यक्रममा ओस्ला नेपालका संस्थापक अध्यक्षहरुलाई पनि सम्मान गरिएको थियो ।

सरकारको अनुरोधपछि यो वर्ष इटा पोल्न कार्य ढिलो हुने

काठमाडौँ । देशभरि संचालनमा रहेका इटा उद्योगीहरुले यो वर्ष माघ १ गतेदेखि मात्रै इटाभटामा इटा पोल्न थाल्ने भएका छन् । नेपाल सरकार वातावरण मन्त्रालयको आग्रहलाई स्वीकार गर्दै उद्योगीहरुले पहिला भन्दा ढिला मात्रै इटाभटामा इटा पोल्न आगो लगाउने भएको जनाए ।

वातावरण मन्त्रालयले वातावरण प्रदूषण वढी हुने भएको भन्दै व्यवसायीहरुलाई सकेसम्म फागुनमा मात्रै इटाभटामा इटा पोल्न केही वर्षदेखि अनुरोध गर्दै आएको थियो । तराईमा शित लहर, काठमाडौँ उपत्यकामा हुसुले वातावरण प्रदूषण वढी हुने सरकारको भनाई हो । माघ फागुनमा हावाहुरी चलेर कम मात्रै वातावरण प्रदूषण हुने भएको जनाइएको छ ।

बागमति प्रदेश इटा व्यवसायी संघका अध्यक्ष आशाकाजी त्वानाबासु व्यवसायीलाई पनि मर्का नपर्ने र वातावरण प्रदूषणलाई पनि ध्यान दिएर यो वर्ष देशभरि साविक भन्दा ढिला मात्रै इटाभटामा इटा पोल्ने मिति तय भएको सुनाए । सरकारले भनेजस्तै फागुनमा मात्रै इटा पोल्न सुरु गर्दा हामी व्यवसायी मर्कामा पर्छौ, उनले भने, यसो भनेर वातावरण प्रदूषण हुने विषयलाई पनि वेवास्ता गर्न भएन, त्यही कारण दुवैलाई मिलाएर माघ १ गतेमात्रै इटा पोल्ने भएका हौं ।

माघदेखि जेठसम्म गर्दा व्यवसायीलाई पनि पाँच महिना काम गर्न पाइने भएर खासै समस्या नभएको उनको भनाई थियो । भक्तपुर इटा उद्योग व्यवसायी संघका अध्यक्ष नातिभाइ ह्योम्बाले भक्तपुरले सरकारको अनुरोधलाई स्वीकार गरी गतवर्षदेखि नै माघ १ गते मात्रै इटा पोल्न थालेको स्मरण गरे । मंसिर महिना सिद्धिए लगत्तै भक्तपुरमा काँचो ईटा उत्पादन सुरु भएको भए पनि माघ १ गतेदेखि मात्रै इटा पोल्न थाल्ने उनले सुनाए ।

यहाँका ईटाभट्टामा भक्तपुरसँगै काभ्रे, सिन्धुपाल्चोक, रामेछाप, सिन्धुली, बारा, पर्सा, सर्लाही, महोत्तरी, सिराहा, सप्तरीलगायत जिल्लाका मजदुर परिवारसहित ईटा पार्न आउँछन् । त्यस्तै पश्चिमका रुकुम, रोल्पा, सल्यान र बाँकेका मजदुर ईट बोकन भक्तपुरसम्म आउने गरेका छन् । जिल्लाका ईटा व्यवसायीका अनुसार अहिले पनि ईटा पार्ने मजदुर आउने क्रम जारी छ । ईटा पार्ने मजदुर सबै आइनसकेकाले ईटा बोकने मजदुर पनि आउन बाँकी रहेको उनीहरुको भनाइ छ । त्यस्तै ईटा पोल्ने भट्टामा काम गर्ने बोफाइम्यान र फायरम्यान पनि आउने काँकी छ ।

व्यवसायीहरुका अनुसार बोफाइम्यान र फायरम्यान सबै भारतबाट आउँछन् । ईटाभट्टामा आगो लगाउने समय नभएसम्म उनीहरु आउँदैनन् । एउटा ईटाभट्टाले करिब ४५ लाखसम्म पाको ईटा उत्पादन गर्ने तथ्यांक छ । नेपालभरि ११ देखि १२ सय इटा उद्योग रहेको तथ्यांक छ । ३० वटा इटा उद्योग रहेको बागमति प्रदेशका काठमाडौँ, ललितपुर, भक्तपुर, काभ्रे, धादिङलगायतका जिल्लामा इटा उद्योग सञ्चालन छन् । यसवाहेक बागमति प्रदेशवाहेक सर्लाही, रौतहटलगायतका तराई जिल्लाहरुमा इटा उद्योग सञ्चालन हुन्छन् । साइज र गुणस्तर अनुसार अहिले सामान्यतया एक हजार पाको इटाको मूल्य डेलिभरीसहित १५ हजारदेखि १६ हजारसम्म रहेको जनाइएको छ ।

R. P. ELECTRONICS

Madhyapur Thimi-4, Shankhadhar Chowk

Ph. 01- 5093396, Mo. 9841300905, 9851169858

Explore. Experience. Enjoy!

थिमि टाइम्स

– छिमेकी तथा आफना साथीभाइको निन्दा गर्ने बानी परापूर्व कालबाटै मानिसको मनोरंजनको विषय बन्दै आएको छ ।

- प्रेमचन्द

सम्पादकीय

महोत्सव मात्र महोत्सवको लागि नहोस् !

यही पुस १२, १३ र १४ गते ३ दिन मध्यपुर महोत्सव हुने भएको छ । आन्तरिक र बाह्य पर्यटकहरूको गन्तव्य बनाउन र स्थानीयको आय आर्जनमा टेवा पुऱ्याउने लक्ष्यसाथ हुन लागेको स्थानीय सरकार अर्थात नगरपालिकाको भनाई रहेको छ । मध्यपुर थिमिमा यस अघि ३ वटा महोत्सव सम्पन्न भइसकको छ । यो हुन लागेको महोत्सव चौथो पटक हो भने अन्य फेस्टिवलसमेत सम्पन्न भइसकेको छ । तर पर्यटनको गन्तव्य स्थल बनाउने नारा भने यही महोत्सवको बेला मात्र उठ्ने गरेको छ ।

हुनतः मध्यपुर थिमि नगर प्राचीनतम नगरको रुपमा रहेको छ । यहाँ मुर्त तथा अमूर्त सम्पदाहरु थुप्रै छन् । यसका साथै यहाँ मल्लकालिन देवघर, मन्दिर, पाटी पौवा, पोखरी र ढुङ्गेधाराहरु रहेको छ । जसको पुनः जीवनमा नगरपालिकाको ठूलै धनराशी तथा शक्ति खर्च भएको छ । यसकै कारण पनि नगरपालिका क्षेत्र विगतमा भन्दा हेर्न लायकको स्थानका रुपमा परिणत भएको सबै नगरवासीले अनुभव गरेको छ । तर नगर भित्र रहेको सामाजिक जीवनशैली र यहाँको मानववस्तीमा आधुनिकताले गर्दा पुराना परम्परागत मन्दिर, पाटी पौवा लगायतका सम्पदाहरु ओभ्रेलमा पर्दै गएको भने स्वीकार्नु नै पर्दछ ।

अहिले हामी युवाहरुमा केही रुपमा भएपनि आफ्नै मौलिक पहिचान खोज्ने उत्सुकता देखिएको छ । जसको कारण पनि विगतमा लोप भैसकेका र हुन लागेका सम्पदा जागाउनका लागि युवाहरुमा जागरण आइरहेको देखिन्छ । जुन हाम्रो विश्वमै स्थापित भएको नेवाः कला, संस्कृति र सामाजिक जीवनशैली हो । जुन समाजले पुर्खाको धरोहरका रूपमा केही संस्कार र केही सम्पदा पाएको छ ।

नेपालमा विश्वलाई चिनाउने र आफ्नै मौलिक राष्ट्रिय मूर्त र अमूर्त सम्पदाहरु रहेका छन् । यही नेवाको सम्पदाबाटै विश्वले नेपाललाई चिन्ने गरेको छ । नेपालमा संसारकै सामु गर्व गर्न सक्ने अनगिन्ती सम्पदा छन् । काष्ठमण्डप अन्त कतै छैन । डातापोल मन्दिर । पाटनको ढुङ्गै ढुङ्गाबाट निर्मित कुष्ण मन्दिर, स्वयम्भू र बोद्धको चैत्य अनि काठमाडौँ उपत्यकाका जात्राहरूको व्यवस्थापनको निरन्तरता सामुदायिक व्यवस्थापनको विश्वस्तरीय उदाहरण हो ।

सरकारले उत्पादक र अनुत्पादकको परि भाषामा पुनर्विचार गरोस् । सबै जातजातिका लोक संस्कृतिको संरक्षण र अभिलेखनमा सरकारले लगानी गर्नुपर्छ । सरकारमात्र होइन निजी क्षेत्र र सामाजिक संस्थाहरूले पनि यस्ता कामलाई विकास ठान्नुपर्छ । नमार्सिँदै नजोगाउने हो भने सधैँका लागि समाप्त हुन्छन् सम्पदाहरू । सन्तानका लागि पुर्खाले छाडेर गएका सम्पदा जोगाउनु नै आजको आवश्यकता हो । साथै यो चौथो पटकको महोत्सवको नारा विगतका महोत्सवको जस्तो नभएर सार्थक बन्न सकोस् । महोत्सव मात्र महोत्सवको लागि नभएर नगरवासीको आर्थिक जीवनसँग पनि जोडिने गरि सम्पन्न होस् भन्ने शुभकामना !

● डा. राजन थपलिया

कृत्रिम बौद्धिकता(एआई) विश्वव्यापी रूपमा परिवर्तनकारी प्रविधि बनिसकेको छ,जसले उद्योगहरूको रूपान्तरण, शासनको सुधार गर्न र जीवनस्तरलाई माथि उठाउन सक्दछ । नेपालले सामाजिक, आर्थिक र भौगोलिक अवस्थायसँगै, क्षेत्रीय 'एआई हब' बन्ने सम्भावना बोकेको छ । नेपाललाई एआई हबका रूपमा स्थापित गर्न डिजिटल पूर्वाधार, मानव पूंजीमा लगानी र सरोकारवालाबीच सहकार्य आवश्यक छ । 'फोर-जी' र 'फाइभ-जी' नेटवर्क विस्तार, काठमाडौँ, पोखरा र इटहरीजस्ता सहरहरूमा 'टेक पार्क' स्थापनालगायतका पहलहरूले यस प्रक्रियामा आधार शिलाको काम गर्न सक्छ ।

नेपालले मानव पूँजीमा लगानी गर्न, विद्यालय,कलेज र विश्वविद्यालयहरूमा एआई-केन्द्रित पाठ्यक्रमहरू सुरु गर्नुपर्ने हुन्छ। विश्वव्यापी संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्दै तालिम कार्यक्रम,कार्यशाला र पाठ्यक्रमहरू प्रदान गरेर नेपाली युवाहरूको विशेषज्ञता अभिवृद्धि गर्न सकिन्छ। साथै, सर कारले कर छुट, अनुदान र एआई स्टार्टअपहरूका लागि प्रोत्साहन गर्न नीतिहरू ल्याउँदा नवीनतालाई प्रोत्साहन दिन मद्दत पुग्नेछ । एआई आधारित उद्यमशीलता समर्थन गर्न इनक्युबेटर र एक्सेलेरेटरहरूको स्थापना गर्दा प्रतिभा र लगानीलाई आकर्षित गर्न सकिन्छ ।

नेपालले एआईको माध्यमबाट धेरै फाइदा लिन सक्छ । एआई-सक्षम उपकरणहरूले निदानको श्रद्धतालाई सुधार गर्न र टेल-मेडिसिन सेवाहरूलाई दुर्गम स्थानसम्म पुऱ्याउन सकिन्छ। एआईबाट सञ्चालित व्यक्तिगत शिक्षण प्लेटफर्महरूले ग्रामीण विद्यार्थीका लागि शिक्षामा भएका खाडलहरू पुर्न सकिन्छ । यसैगरी, व्यावसायिक खेती, मौसम पूर्वानुमान र कौराहरूको पहिचानजस्ता एआई अनुप्रयोगहरूले कृषि उत्पादकत्वलाई उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि गर्न सक्छ । साथै, भूकम्प र बाढीजस्ता प्राकृतिक प्रकोपमा एआईको भूमिका धेरै महत्त्वपूर्ण छ । यसले समयमै उद्धार र स्रोतहरूको व्यवस्थापन गरेर क्षतिको न्युनीकरण गर्न सकिन्छ ।

एआईको माध्यमबाट चुनौती र आवश्यकताहरू सम्बोधन गर्न सकिन्छ । एआई मोडेलहरूलाई नेपाल-विशिष्ट डेटा प्रशिक्षण दिएर यसको प्रासंगिकता सुनिश्चित गर्न सकिन्छ । उदाहरणका लागि, भाषण पहिचान उपकरणहरूले नेपाली र मैथिली, भोजपुरी, तामाङजस्ता क्षेत्रीय भाषाहरूलाई संवर्द्धन हुनसक्छ । एआईले पर्यटनमा भर्चुअल गाइड, च्याटबोट र एआर/भिआर अनुपयोगहरूमाफत नेपालको सांस्कृतिक सम्पदालाई बढाउन सक्दछ भने वित्तीय क्षेत्रमा एआई/सक्षम क्रेडिट स्कोरिङ प्रणालीहरूले अन्डरसर्ज जनसङ्ख्यालाई ऋण विस्तार गर्न मद्दत गर्न सक्छ ।

एआईको लाभलाई अधिकतम बनाउन, नेपालले दक्ष कार्यान्वयन र निरन्तर नवप्रवर्तन सुनिश्चित गर्नुपर्छ । केन्द्रित डेटा भण्डार हरूको सिर्जना र डेटा गोपनीयता नियमहरूको कार्यान्वयन गर्नु यसका आधारभूत चरणहरू हुन् । छात्रवृत्ति, अनुदान र विश्वविद्यालयहरूसँग सहकार्य गरेर एआई अनुसन्धानलाई प्रोत्साहित गर्दा स्थानी विकासका लागि ज्ञानको आधार सिर्जना गर्न सकिन्छ । नागरिकहरूलाई एआईका फाइदाहरू र सीमाहरूको बारेमा शिक्षित गर्नाले स्वीकृति बढाउन र रोजगारी हराउने डर वा गोपनीयतासम्बन्धी चिन्ताहरूलाई कम गर्न सकिन्छ । एआई पहलहरूबाट नेपालको विरगोपन लक्ष्यहरूसँग मेल खाने कृषि र ऊर्जामा वातावरणमैत्री अभ्यासलाई प्रवर्द्धन हुनसक्छ ।

सरकारी कार्यालयहरूमा एआईलाई एकीकृत गर्दा दक्षता, पारदर्शिता र सेवा वितरणमा सुधार गर्न सकिन्छ । एआई-सक्षम इ-शासन समाधानहरूले रेकर्ड राख्ने जस्ता सामान्य प्रशासनिक कामहरू स्वचालित गर्न सक्छ, जसले प्रशासनिक अक्षमता कम गर्छ । नीतिहरूको प्रभाव मूल्याङ्कन गर्न र सुधारका सुझाव दिन ठूला डेटा सेटहरू मूल्याङ्कन गर्ने उपकरणहरूले

तथ्यमा आधारित निर्णय-निर्माणलाई प्रोत्साहन गर्न सक्छ । त्यसैगरी, एआईले स्वास्थ्य, शिक्षा र पूर्वाधार परियोजनाहरूमा स्रोतको उपयोग गर्न सक्छ, जसले समान विकास सुनिश्चित गर्दछ । भ्रष्टाचार नियन्त्रण र प्रकोप व्यवस्थापनमा यसको भूमिका यस प्रविधिको उपयोगितालाई थप उजागर गर्छ ।

एआईलाई प्रभावकारी बनाउन बहु आयामिक दृष्टिकोण आवश्यक छ । नेपालले डेटा गोपनीयता, नैतिकता, पूर्वाधार र कोषजस्ता पक्षलाई सम्बोधन गर्ने व्यापक एआई नीति मस्यौदा गर्नुपर्छ । एआई अनुप्रयोगहरूमा स्थानीय अधिकारीहरूको तालिमले कार्यान्वयन सक्षम बनाउन सक्छ । सार्वजनिक-निजी साझेदारीहरूले प्रभावकारी परियोजनाहरूका लागि स्रोत र विशेषज्ञतालाई संकलन गर्न सक्छ । एआई समाधानहरूको डिजाइन र कार्यान्वयनमा समुदायको सहभागिताले उनीहरूको आवश्यकता र समस्याहरूको समाधान गर्न मद्दत पुऱ्याउँछ । नेपालको एआई पहललाई अन्तर िष्ट्रिय मापदण्डहरूसँग मिलाउँदै सुसंगत र विश्वव्यापी सहकार्यलाई प्रोत्साहन गर्न सकिन्छ ।

एआईले नेपालको सामाजिक-आर्थिक परिदृश्यलाई रूपान्तरण गर्ने ठूलो सम्भावना राख्छ । पूर्वाधार, शिक्षा र नीति विकासमा रणनीतिक लगानी गरेर, नेपालले आफूलाई दक्षिण एसियामा एआई हबको रूपमा स्थापित गर्न सक्छ । नागरिकहरूका लागि स्वास्थ्य र शिक्षामा सुधारदेखि प्रभावकारी शासनसम्मका फाइदाहरू महत्त्वपूर्ण र टाढासम्म फैलिएका छन् । सरकार, निजी क्षेत्र र नागरिकहरूबाट एकीकृत प्रयासका साथ नेपालले एआईको शक्ति उपयोग गरेर समृद्ध र समान भविष्य निर्माण गर्न सक्छ ।

विश्वमा एआईको के-के नयाँ विकासहरू भइरहेका छन् ?

एआईको उल्लेखनीय प्रगतिले जीवन र व्यवसायमा ठूलो परिवर्तन ल्याइरहेको छ । एआईको नयाँ-नयाँ विकासले धेरै क्षेत्रमा सम्भावनाका ढोकाहरू खोलेको छ । जनरेटिव एआई जस्तैः च्याट जिप्टी, डलाइ र मिडजर्नी, मानव-जस्तै सामग्री सिर्जना गर्न सक्षम भएका छन् । यी प्रविधिहरूले टेक्स्ट, चित्र, संगीत, र भिडियो सिर्जना गर्न सक्षम प्रणालीहरू प्रदान गरेका छन् । यो सिर्जनात्मकता र नवाचारको क्षेत्रमा मात्र सीमित छैन यसको प्रभाव स्वास्थ्य सेवा, शिक्षा र व्यापारमा समेत व्यापक छ ।

एआई आधारित रोबोटिक्सले उत्पादनशीलता र दक्षतामा उल्लेखनीय वृद्धि गरेको छ । अहिले, स्वचालित सवारी साधन पनि एआईको महत्त्वपूर्ण विकास हो । टेस्ला, वेमो र अन्य कम्पनीहरूले एआई चालित गाडीहरू विकास गरिरहेका छन्, जसले यात्रालाई सहज, सुरक्षित र वातावरणमैत्री बनाउन मद्दत गरिरहेको छ ।

यस्तै, स्वास्थ्य सेवामा एआईले रोग निदान र उपचार योजना बनाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलिरहेको छ । एआई आधारित इमेज प्रोसेसिङ प्रणालीहरूले एमआर आई र सिटी स्क्यान जस्ता परिक्षणहरूको दूत र सटिक विश्लेषण सम्भव बनाएको छ । साथै, एआईले जस्ता क्षेत्रहरूमा उल्लेखनीय प्रगति गरेको छ । यसले मानिस र कम्प्युटर बीचको संवादलाई अझ प्रभावकारी बनाएको छ । सिरी, एलेक्सा र गुगल ट्रान्सलेटजस्ता उपकरणहरू एएलपीको मुख्य उदाहरण हुन् । यस्तो निरन्तर प्रगतिको प्रभावले हामीले सोच्न सक्ने भन्दा धेरै फाइदा पुऱ्याइरहेको छ र यसले भविष्यमा अझ धेरै परिवर्तन ल्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

एआईको भविष्य कस्तो हुनेछ? एआईको भविष्य अत्यन्तै उज्यालो र रोमाञ्चक छ । यो प्रविधिले शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, र व्यापारजस्ता क्षेत्रहरूलाई अझ प्रभावकारी बनाउँदैछ । निकट भविष्यमा, एआईले मानव श्रमको आवश्यकता कम गर्दै धेरै कामहरू स्वचालित गर्नेछ । यो प्रविधिले मानिसलाई दोहोरो कामबाट मुक्त गराउँदै सिर्जनात्मक र सौच आवश्यक पर्ने कार्यहरूमा ध्यान केन्द्रित गर्न सहयोग पुऱ्याउनेछ ।

सुपर-इन्टेलिजेन्सको विकास भविष्यमा एआईले मानव बुद्धिलाई पार गर्ने क्षमता राख्छ भन्ने भविष्यवाणी गरिन्छ । यस्तो सुपर-इन्टेलिजेन्सले जटिल समस्याहरू समाधान गर्न, जस्तै जलवायु परिर्तनको समाधान खोज्न, जैविक अनुसन्धानमा क्रान्ति ल्याउन र नयाँ औषधिहरू विकास गर्न सक्नेछ ।

यस्तै, एआईको प्रयोगले वैज्ञानिक अनुसन्धानमा ठूलो परिर्तन ल्याउनेछ । स्वास्थ्य सेवामा, एआईले व्यक्तिगत उपचार योजना तयार गर्न र दुरुस्त रोग निदान गर्न भूमिका खेल्नेछ । साथै, शिक्षा क्षेत्रमा, एआईले व्यक्तिगत शिक्षा प्रणाली विकास गर्न, योजनाहरू अनुकूलन गर्न र विद्यार्थीहरूको आवश्यकता अनुसार अध्ययन सामग्री प्रदान गर्न सहयोग पुऱ्याउनेछ । व्यापार क्षेत्रमा एआईले डाटा विश्लेषण, उपभोक्ता प्रवृत्ति पहिचान र बजार रणनीति निर्माण गर्न सहयोग गर्नेछ । यसले मानिस र प्रविधिको सहकार्यलाई अझ सुदृढ बनाउनेछ । मानिसको जीवनलाई अझ सहज र व्यवस्थित बनाउनेछ । यस्तो भविष्यले मानवीय जीवनलाई नयाँ उचाइमा पुऱ्याउनेछ ।

कसरी धेरैभन्दा धेरै उपयोग गर्न सक्छौं?

एआईको सही उपयोग गरेर नेपालीहरूले आफ्नो जीवनस्तर मा सुधार ल्याउन सक्नेछन् । नेपालजस्तो देशका लागि एआईले धेरै सम्भावना प्रदान गर्दछ । कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन, र उद्योगजस्ता क्षेत्रहरूमा एआईको प्रभावकारी उपयोग गरेर देशलाई विकासको मार्गमा अगाडि बढाउन सकिन्छ । कृषि क्षेत्रमा एआई आधारित प्रणालीहरूले माटोको परिक्षण, वालीको अवस्था विश्लेषण र उत्पादन बढाउन मद्दत गर्न सक्छ । स्मार्ट कृषि प्रणालीले लागत घटाउन र उत्पादकत्व बढाउन सहयोग पुऱ्याउँछ भने शिक्षा क्षेत्रमा एआईले अनलाइन कक्षाहरू, भर्चुअल ट्यूटर, र व्यक्तिगत अध्ययन योजना तयार गर्न सकिन्छ । ग्रामीण क्षेत्रमा अनलाइन शिक्षालाई प्रभावकारी बनाउन, विद्यार्थीहरूलाई पहुँचयोग्य बनाउन र शिक्षाको गुणस्तर सुधार गर्न एआई प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

स्वास्थ्य क्षेत्रमा, एआईले ग्रामीण भेगका मानिसहरूको लागि टेलिमेडिसिन सेवा उपलब्ध गरउन सहयोग गर्न सक्छ । यसले जनसङ्ख्याको ठूलो हिस्सालाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न सक्छ । पर्यटन क्षेत्रमा, एआईले भर्चुअल गाइड, भाषा अनुवाद र पर्यटकहरूको व्यक्तिगत आवश्यकताहरू बुझेर सेवा प्रदान गर्न सक्छ । यसले नेपालको पर्यटन क्षेत्रलाई विश्व बजारमा प्रतिस्पर्धी बनाउनेछ । यसरी, एआईको सही उपयोगले नेपालीको जीवन सुधार गर्न र देशलाई प्रगतिको मार्गमा अगाडि बढाउन मद्दत गर्नेछ ।

एआई कसरी सिक्न सक्छौं ?

एआई सिक्न धेरै स्रोतहरू उपलब्ध छन् । अहिलेको डिजिटल युगमा अनलाइन प्लेटफर्महरूले एआईमा पाठ्यक्रमहरू उपलब्ध गराइरहेका छन् । यी पाठ्यक्रमहरूले आधारभूतदेखि उन्नत स्तरसम्मको ज्ञान प्रदान गर्छन् । साथै, धेरै पाठ्यक्रमहरू निःशुल्क वा सस्तो शुल्कमा उपलब्ध छन् । यस्तै, पुस्तकहरू पनि एआई सिक्ने उत्कृष्ट स्रोत हुन् । प्रोजेक्ट-आधारित सिकाइ एआई सिक्नको लागि अर्को प्रभावकारी विधि हो । कुनै समस्या समाधान गर्न वा कुनै नयाँ प्रणाली निर्माण गर्न प्रोजेक्टमा संलग्न भएर सिकाइलाई व्यावहारिक बनाउन सकिन्छ । नेपालका विश्वविद्यालयहरूले पनि एआइसम्बन्धी कोर्सहरू शुरु गर्नुपर्छ, जसले विद्यार्थीहरूलाई विश्वस्तको ज्ञान र सीप प्रदान गर्नेछ । यसैगरी, स्वयंसेवका माध्यमबाट एआइसम्बन्धी परियोजनामा संलग्न भएर सिकाइलाई सुदृढ गर्न सकिन्छ । एआई सिक्नका लागि भाषा, गणित, र कम्प्युटर विज्ञानको आधारभूत ज्ञान आवश्यक पर्छ, जसलाई स्थानीय तहदेखि उच्च शिक्षासम्म शिक्षण प्रणालीमा समावेश गर्न सकिन्छ ।

नेपालमा एआई व्यवसायको सम्भावना कस्तो छ ?

नेपालमा एआई व्यवसायको सम्भावना अत्यन्तै ठूलो छ । देशको

प्राकृतिक स्रोतसाधन, जनशक्ति र स्थानीय समस्याहरूको समाधान गर्न एआई आधारित व्यवसायहरूको स्थापना गरेर देशलाई आर्थिक रूपमा सबल बनाउन सकिन्छ । ई-कमर्समा, एआईले ग्राहकहरूको रुचि र प्रवृत्ति बुझेर व्यक्तिगत सिफारिस प्रणाली तयार गर्न सहयोग गर्न सक्छ । यसले ग्राहक सेवामा सुधार ल्याउँदै व्यवसायलाई प्रतिस्पर्धी बनाउनेछ । वित्तीय क्षेत्रमा, एआईले धोखाधडी पत्ता लगाउने, ऋण जोखिमको मूल्यांकन गर्ने र वित्तीय विश्लेषणलाई सहज बनाउनेछ । स्वास्थ्य सेवामा एआई आधारित उपकरणहरूले ग्रामीण भेगमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउन सहयोग पुऱ्याउनेछ ।

सूचना प्रविधि क्षेत्रमा एआईले सफ्टवेयर र एप्लिकेसनहरूको विकासलाई प्रवर्द्धन गर्नेछ । यस्तै, शिक्षा क्षेत्रमा, एआईले विद्यार्थीहरूको अध्ययन प्रक्रियालाई व्यक्तिगत बनाउन र शिक्षाको गुणस्तर सुधार गर्न योगदान पुऱ्याउनेछ । एआई व्यवसायले नेपालको आर्थिक विकासलाई तीव्र बनाउन, रोजगारी सिर्जना गर्न र अन्तर्राष्ट्रिय बजार मा नेपाली व्यवसायहरूको पहुँच विस्तार गर्न मद्दत गर्नेछ ।

यसलाई कसरी धेरैभन्दा धेरै उपयोगी बनाउन सकिन्छ ?

नेपालमा एआईको प्रयोगलाई प्रभावकारी बनाउन सरकारको भूमिका मुख्य छ । सरकारले एआई प्रविधिमा लगानी बढाउन र नीति निर्माण गर्नुपर्छ । सरकारी सेवाहरूमा एआई आधारित प्रणालीहरूको प्रयोगले सेवा प्रवाहलाई छिटो, पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउनेछ । उदाहरणका लागि, सरकारी कागजातहरूको डिजिटलाइजेसन, ट्राफिक व्यवस्थापन प्रणाली र सरकारी सेवाको अनलाइन पहुँचजस्ता क्षेत्रमा एआईले ठूलो योगदान पुऱ्याउन सक्छ । गाउँ स्तरमा, एआई आधारित शिक्षादीक्षा र स्वास्थ्य सेवाहरू लागू गर्न सकेमा ग्रामीण क्षेत्रको जीवनस्तर सुधार हुनेछ । यसका लागि सरकारले ग्रामीण क्षेत्रमा इन्टरनेट पहुँच वृद्धि गर्न र एआईमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्छ ।

स्थानीय समाधान र विश्वव्यापी प्रतिस्पर्धा

एआईले स्थानीय समस्याहरू समाधान गर्न र विश्वव्यापी प्रतिस्पर्धामा नेपालको स्थान सुदृढ गर्न सक्छ । उदाहरणका लागि, कृषि क्षेत्रमा एआईले वाली व्यवस्थापन, उत्पादन पूर्वानुमान, र रोग नियन्त्रणमा सहयोग पुऱ्याउन सक्छ । पर्यटन क्षेत्रमा, भर्चुअल गाइड र भाषा अनुवाद सेवाले विदेशी पर्यटकहरूको अनुभव सुधार्न सक्छ । फिनटेकमा एआईले वित्तीय प्रविधि सुधार गर्न र बैंकिङ प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन सहयोग गर्न सक्छ ।

चुनौती र समाधान आधारभूत पूर्वाधारको कमी, जनशक्तिको अभाव र नीतिगत अस्पष्टताका कारण नेपालमा एआई अपनाउन धेरै चुनौतीहरू छन् । सरकार, निजी क्षेत्र र शैक्षिक संस्थाहरूको सहकार्यबाट यी चुनौतीहरू समाधान गर्न सकिन्छ । विश्वविद्यालयहरूले एआईलाई पाठ्यक्रममा समावेश गर्नुपर्छ । सरकारी कार्यक्रमहरूले जनचेतना अभिवृद्धि गर्न र नयाँ व्यवसाय स्थापना गर्न प्रोत्साहन दिनुपर्छ ।

निजी क्षेत्रले एआई आधारित परियोजनाहरूमा लगानी गर्नुपर्छ । एआई संसारभर तीव्र गतिमा विकास भइरहेको छ र नेपालले यसलाई सही तवरले अपनाएमा ठूलो फाइदा लिन सक्छ । शिक्षादेखि स्वास्थ्यसम्म र ग्रामीण क्षेत्रदेखि सहरी क्षेत्रमा एआईको प्रयोग गरेर देशलाई डिजिटल युगमा अगाडि बढाउन सकिन्छ । हामीले स्थानीय समस्या समाधान गर्दै एआईको उपयोग गर्नुपर्छ र विश्वव्यापी प्रतिस्पर्धामा नेपाललाई मजबूत बनाउने लक्ष्य राख्नुपर्छ । एआईले नेपालीहरूको जीवन सुधार गर्न र देशलाई प्रगतिशील बनाउन ठूलो भूमिका खेल्न सक्छ ।

लेखक कम्प्युटर विज्ञान र कृत्रिम बुद्धिमत्ताका प्राध्यापक तथा ईजिप्जनियरिङ र प्रविधि विभागका विषय विज्ञ पनि हुन्। इकागजबाट

नेकपा केन्द्रीय नेताले लगाएको एकै रंगको कोट-पाइन्टको रहस्य

उजिर मगर काठमाडौँ । नेत्रविक्रम चन्द ‘विप्लव’ले नेतृत्व गरिरहेको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको बैठक कपिलवस्तुमा बस्यो । मंसिर २७ देखि बसेको बैठकको त्पति चर्चा थिएन, तर जब डेढ सय जना केन्द्रीय सदस्य एउटै पहिरन अर्थात् ‘ड्रेसकोड’मा देखिए, त्यसपछि बैठकको चर्चा भयो छ । कपिलवस्तुको शिवराज नगर पालिका- ९ मा अवस्थित पार्टी मुख्यालयमा पुस ३ वाट केन्द्रीय प्रतिनिधिको बैठक पनि बस्दैछ ।

नेकपा (माओवादी) शान्ति प्रक्रियाको २ चरणको वार्तामा आउँदा वार्ता समितिका संयोजक र वार्ता टोलीका सदस्यहरू एउटै पहिरनमा देखिन्थे । पछि शान्ति प्रक्रियामा आएपछि ‘हेडक्वार्टर’को कमान्ड गर्ने नेतृत्व तहका नेताहरूले नीलो रंगको कोटपाइन्ट लगाउँथे । शान्ति प्रक्रियामा प्रवेशपछि, उनीहरूको जीवनशैलीमा व्यापक फेरबदल देखियो ।

माओवादी नेतृत्वले लगाएका कोटपाइन्ट र घडीलाई समेत लिएर बेलाबेला आलोचना हुने गरेको थियो । हेटौँडा एकताको सातौँ महाधिवेशनसम्म आइपुग्दा नेकपा (माओवादी केन्द्र)का अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल ‘प्रचण्ड’ले आफूहरू सुकिलामुकिला भएको जनतालाई पाच्य नभएको बताएका थिए । त्यही पुरानो माओवादीबाट अलगिएका नेत्रविक्रम चन्द ‘विप्लव’ले यसपटक नयाँ शैली अपनाए ।

उसो त अघिल्लो वैशाखमा सम्पन्न केन्द्रीय समिति बैठकले नामको पछाडि ‘सी’ लेखेर एकरूपता दिने निर्णय गरेको थियो । अहिले विप्लव नेतृत्वको नेकपाका नेता/कार्यकर्ताले आफ्नो नामपछि ‘सी’ लेखेर पहिचान खुलाउने गरेका छन् । अहिले एउटै ड्रेसकोडमा देखिएर नयाँपन दिन खोजेका छन् । एउटै ड्रेसकोडको चर्चा हुनुका पछाडि पार्टीले सञ्चालन गरेको गार्मेन्ट पनि कारणको रूपमा छ ।

त्यससँगै कालो कोटमा अंग्रेजी अल्कावेट ‘सी’ र कम्युनिस्ट पार्टीको हँसिया हथौडा अंकित लोगो पनि बैठकमा सार्वजनिक गरिएको छ । त्यसका साथै सेतो सर्टको गोजी छेउमा पनि नेपाली वर्णमालाअनुसार ‘सी’ लेखेर प्रिन्ट गरिएको छ ।

‘आफ्नै गार्मेन्टमा सिलाइएको ड्रेसकोडमा रहेको दुष्य नौलो लाग्यो । हरेक पार्टीका आ-आफ्नै मौलिकता, नवीनता र उत्पादनकेन्द्रित प्रयोग तथा परीक्षण हुँदा बेग्लै प्रकारको प्रतिस्पर्धा सिर्जना हुँदो हो कि ?’, एमाले पोलिटब्यूरो सदस्य तथा सांसद सूर्य थापाले आफ्नो फेसबुक भित्तामा लेखेका छन् । उनले सिक्न सकिने यस्ता उदाहरण र दृष्टान्तहरू अनेक हुन सक्ने औल्याउँदै एकीकृत पूँजीकृत

नीति अवलम्बन गरिनु उचित हुने बताएका छन् ।

विप्लव माओवादीलाई सरकारले प्रतिबन्धित गरेकै बेला काठमाडौँको मनमैजुमा गार्मेन्ट सञ्चालन गरेको थियो । प्रतिबन्धित अवस्थामा कार्यकर्ताका लागि ट्रायकसुट, ज्याकेट, ट्राउजर, भोलाहरू उत्पादन गर्दै आएको थियो । अहिले त्यसैलाई विकसित गरी पार्टी मुख्यालय कपिलवस्तुमै २५ जना दक्ष जनशक्तिसहित गार्मेन्ट सञ्चालनमा ल्याइएको छ । ट्रायकसुट, ज्याकेटहरू अनाथ बालबालिका र वृद्धहरूलाई समेत वितरण गरिएको छ ।

गार्मेन्ट हेर्ने जिम्मा केन्द्रीय सदस्य ‘संगम सी’ले लिएका छन् । अहिले केन्द्रीय समितिमा डेढ सय जनाले लगाएका कोटपाइन्ट र सर्ट प्रतिसेट ६ हजार रूपैयाँमा तयार भएको छ । कपडा बजारबाट संकलन गरिएको हो ।

कालो रंगको कोटपाइन्ट र सेतो सर्टमा इन्डियन र चाइनिज ब्रान्ड कपडाका परेका छन् । स्वदेशमै कपडा उत्पादन गरेर कसरी बजारीकरण गर्न सकिन्छ भनेर पछिल्लो बैठकमा एउटै ड्रेसकोड लगाएपछि छलफल समेत भएको छ । पुस ३ वाट शुरू हुने १ सय ३५ हाराहारीका केन्द्रीय प्रतिनिधिको बैठकमा पनि सहभागीहरू कालोकोट तथा सेतो सर्टमै उपस्थित हुने छन् ।

बैठकमा पार्टीको संगठनात्मक जीवन, नेता/कार्यकर्ताको दैनिक जीवन सञ्चालन, उत्पादनका कार्यहरूमा जुट्न ‘नयाँ आर्थिक मार्ग’को कार्यक्रम तय गरिएको छ । नयाँ आर्थिक मार्गमा श्रम र उत्पादनका लागि केन्द्रीय नेतृत्वदेखि जिल्ला, सबै जनवर्गीय संगठनलाई उत्पादनमा जोड्ने निर्णय बैठकले गरेको छ ।

बैठकमा पेश गरिएको उत्पादनसम्बन्धी दस्तावेजमा भनिएको छ- ‘समाजवादको आधारशिला तयार गर्नका लागि पुँजीको उत्पादन, निर्माण र विकास सत्ता प्राप्तिका लागि मात्रै होइन भन्ने पुष्टि हो यो । उत्पादन, विकास र निर्माण क्रान्तिभित्र पनि आत्मसाथ गरेर प्रयोगमा लिन सकिन्छ भन्ने उदाहरण पनि हो ।’

‘युद्धकाल’मा सहकारी निर्माणको नेतृत्व पनि विप्लवले गरेका थिए । २०६३ को शान्ति प्रक्रियासम्म आइपुग्दा २० लाख रूपैयाँ पुगेको थियो । विप्लवले पछिल्लोपटक पनि देशभरी कार्यक्षेत्र भएको सहकारी सञ्चालन गरिरहेका छन्, जसको अनुभव लिनका लागि ‘सहकार ीको बचत रकम अपचलनसम्बन्धी संसदीय छानविन विशेष समिति’को नेतृत्व गर्दा विप्लव माओवादीसँग राय मार्गेको थापाले उल्लेख गरेका छन् ।

देशभर अहिले पार्टीले तीन नेतालाई

लगाइदिने वा यस्तै प्रकृतिका अन्य प्रलोभनमा पारी ठूलो रकम लिने जोसुकै व्यक्तिलाई विदेशमा पुर्‍याई अलपत्र पार्ने, नेपाल सर कारको प्रचलित कानुनवमोजिम निषेध गरिएका कार्यमा संलग्न हुने वा यस किसिमले क्रियाकलाप गर्ने/गराउने कार्य कानुनवमोजिम दण्डनीय भएकाले यस्ता गैर कानुनी कार्य नगर्न/नगराउन र यसतर्फ सचेत रहन सम्बन्धित सबैमा परराष्ट्र मन्त्रालयले अनुरोध छ । रोजगारीका अवसर को प्रलोभन देखाई युवालाई ठगी गरिरहेको र पीडितलाई गैरकानुनी रूपमा बैकक हुँदै कम्बोडिया, लाओस र म्यान्मा ल्याई बन्दी बनाएर काम गर्न लगाएको पाइएको तथा

जिम्मा दिएर धान उत्पादन गर्दै आएको छ । मोरडमा ‘सुमन सी’, कैलालीमा ‘प्रकाश सी’ र चितवनमा पार्टी पोलिटब्यूरो सदस्य सन्देश पौडेलले जिम्मा पाएका छन् । सन्देशले नार ायणकाजी श्रेष्ठ नेतृत्वको नेकपा (एकता केन्द्र)मा रहँदै चितवनमा ‘बालग्राम कम्युन’ सञ्चालन गरेका थिए । माओवादीसँग पार्टी एकतापछि सन्देश विप्लव माओवादीमा गएका थिए । बैठकमा रिपोर्ट गरिएअनुसार अहिले देशभरबाट २५ सय क्वीन्टल धान उत्पादन गरी संकलन गरिएको छ ।

कालो कोटपाइन्टको ड्रेसकोडको चर्चाबाट हौसिएको नेकपाले स्वदेशमै कपडा उत्पादन, छाँलाका जुता तयारीका लागि विस्तृत योजना बनाउने छलफल गरेको छ । कपडा उत्पादनका लागि कच्चा पदार्थ उत्पादनमा जोड दिने र अन्य उद्योगीहरूसँग परामर्श गरी कपडा उत्पादनमा जोड दिने तयारी पार्टीले गरेको छ ।

नेकपा (माओवादी केन्द्र)सँग पार्टी एकता गर्ने विषयमा गत वैशाखकै निर्णयलाई निरन्तर ता दिइएको छ । वरु पछिल्लोपटक प्रचण्डसँग पार्टी एकतासम्बन्धी कुनै छलफल वा वार्ता नभएको जानकारी विप्लवले बैठकमा गर ाएका छन् । बैठकले ‘वृहत् वाम धुवीकरण’का लागि नयाँ प्रस्ताव अघि सारेको छ, जसका लागि ‘वामपन्थी, राष्ट्रवादी, देशभक्त र लोकतन्त्रवादी’बीच धुवीकरणका लागि पहल लिने भनी प्रस्ताव पारित गरिएको छ । सशस्त्र गतिविधि गर्दा केही कार्यकर्ता, सर्वसाधारणसहितको जनधनको क्षति भयो । त्यसपछि २०७५ फागुन २८ गते विप्लव नेतृत्व नेकपालाई सरकारले प्रतिबन्ध लगाएको थियो ।

तत्कालीन नेकपाका तर्फबाट नेतृत्व गरेको केपी शर्मा ओली सरकारले नै प्रतिबन्ध लगाएको २ वर्षपछि २०७७ फागुन २० गते ३ बुँदे सम्मोत्तासहित प्रतिबन्ध फुकुवा गर्‍यो । त्यसपछि खुला राजनीतिक गतिविधि गरे पनि त्यस्तो हस्तक्षेपकारी राजनीतिक गतिविधि विप्लव नेतृत्वको नेकपाले अगाडि बढाउन सकेको छैन ।

नेकपा (माओवादी केन्द्र)का अध्यक्ष प्रचण्डले विप्लवसँग एकता गर्ने गरी पछिल्लो स्थायी समितिमा समेत छलफल चलाएका छन् । एकता प्रक्रियालाई अघि बढाउने सन्दर्भलाई जोडेर नेकपा (माओवादी केन्द्र)ले एकीकरण, समायोजन र नवप्रवेश हुँदा स्थापित वाम घटकहरूको जुन जिम्मेवारीमा थिए, सोही स्तरमा समायोजन हुने निर्णय गरेको छ ।

स्थानीय उपचुनावबाट हौसिएका प्रचण्डले माओवादी २०६४ मै पुन लागेको बताउँदै आएका छन्, जसका लागि ‘जनयुद्धकालीन’ सबै नेता/कार्यकर्तालाई पार्टीमा फर्कन आह्वान गरेका छन् । पार्टी बलियो बनाउने उद्देश्यसहित निवर्तमान उपर ाष्ट्रपति नन्दकिशोर पुन ‘पासाड’लाई सक्रिय राजनीतिमा फर्काउने तयारी पनि प्रचण्डले गरेका छन् । विप्लवको पछिल्लो बैठकले र ाजनीतिक निर्णयका कारण भन्दा पार्टीले सञ्चालन गरेको गार्मेन्टमा सिलाइएको कोटपाइन्ट र सर्टका कारण चर्चा पाएको छ । यदि माओवादीसँग विप्लवको एकता भइहालेमा २०६३ देखि सत्तामा रहँदै आएका सहकर्मीहरूसँग उनले लिएको उत्पादनको नीति कति मेल खान्छ, त्यो भने हेर्न बाँकी नै छ । लोकान्तर

सामाजिक सञ्जालहरूमार्फत विभिन्न स्थानका एजेन्टद्वारा प्रस्तावित हुने भएकाले त्यस्ता सामाजिक सञ्जालमा प्रचार गरिएका नक्कली रोजगारीको प्रलोभनमा नपर्नसमेत आग्रह गरिएको छ ।

वैदेशिक रोजगारमा जाने प्रयोजनका लागि भिजिट भिसामा यात्रा नगर्न हुन र रोजगार ीको प्रस्ताव स्वीकार गर्नु अघि विदेशस्थित सम्बन्धित नेपाली नियोगमार्फत विदेशी फर्म, कम्पनी र रोजगारदाताका बारेमा पर्याप्त जानकारी लिन तथा व्यक्तिगत रूपमा ती फर्म, कम्पनी र रोजगारदाताको वेबसाइट जाँच गर्नुहुन अनुरोध गरिन्छ, सूचनामा भनिएको छ ।

चिसो मौसममा उच्च रक्तचापको जोखिम !

काठमाडौँ । हिउँद चिसो मौसम हो । यो मौसममा स्वास्थ्यसम्बन्धी विभिन्न समस्या देखिने गर्दछन् । पछिल्लो समय खानपान र आधुनिक जीवनशैलीका कारण मुटुरोगीको संख्या युवावस्थामै बढ्दो छ । चिसो मौसममा शरीरका नसा साँघुरिन्छन् । जसका कारण मुटुलाई भार पर्छ र उच्च रक्तचाप र हृदयघातको समस्या धेरै देखिने चिकित्सक बताउँछन् । पहिलेदेखि नै मुटुसम्बन्धी समस्या भएका, मोटोपन भएका, मधुमेह, कोलेष्ट्रोललगायत दीर्घरोगी र बालबालिका तथा बृद्धबृद्धामा मुटुरोगको धेरै जोखिम हुने भएकाले खानपान लगायतका कुरामा ध्यान दिन चिकित्सकको सुझाव छ । चिसो मौसम मुटुरोगीका लागि किन जोखिमपूर्ण हुन्छ ? कस्ता व्यक्तिसा मुटुरोगको जोखिम धेरै हुन्छ ? मुटुमा समस्या हुँदा कसरी थाहा पाउने ? मुटुमा समस्या हुँदा लक्षण कस्ता देखिन्छन् ? बच्नका लागि के गर्ने ? यिनै विषयमा ह्याम्स अस्पतालमा कार्यरत मुटुरोग विशेषज्ञ डा. मुकुन्द शर्माको भनाइ

चिसो मौसम मुटुरोगीका लागि किन जोखिमपूर्ण हुन्छ ? हाम्रो शरीरमा भएका नसा गर्मी महिनाको तुलनामा चिसो मौसममा साँघुरिन्छन् । पहिले नै मुटुसम्बन्धी रोग भएर औषधी खाइरहेका विरामी र जोखिममा रहेका व्यक्तिमा चिसो मौसममा यो रोगले बढी च्याप्ने गर्दछ । जस्तै उच्च रक्तचापको औषधी खाइरहेका विरामीमा नसा च्यापिएर भन् रक्तचाप बढ्ने, खाइरहेको औषधीको मात्रा नपुग्ने, मुटुको धमनी सानो भएका मानिसमा चिसो मौसममा भन् साँघुरीने, ब्रेन स्ट्रोक हुने, मस्तिष्कमा रक्तश्राव हुने लगायतका समस्या देखिने गर्दछन् । यी सबै समस्या नसा खुम्चिएरै हुने गरेको पाइन्छ ।

कस्ता व्यक्तिसा मुटुरोगको जोखिम धेरै हुन्छ ? कुनै पनि व्यक्तिको व्यक्तिगत आनीबानी जस्तै खानपान धुम्रपान तथा मद्यपान गर्ने व्यक्तिमा यसको जोखिम धेरै हुन्छ । वर्तमान परिवेशमा ठुलो जमातमा युवा सानै उमेरदेखि मद्यपान तथा धुम्रपानको लतमा छन् । यो एउटा जोखिमको मुख्य कारक मानिएको छ । उमेर बढ्दै जाँदा उच्च र क्चापको सम्भावना बढेर जान्छ । अर्को वंशानुगत कारण जस्तै अघिल्लो पुस्तामा कसैलाई मुटुरोग छ भने पछिल्लो पुस्तामा पनि यसको जोखिम र हुन्छ । त्यस्तै सुगर (मधुमेह), प्रेसर (उच्च रक्तचाप), कोलेस्ट्रोल, मोटोपन भएका व्यक्ति तथा शारीरिक क्रियाकलाप कम गर्ने र खानपानमा ध्यान नदिने व्यक्तिसा मुटुरोगको जोखिम धेरै हुने गर्दछ ।

मुटु रोगीको दुई समूह हुन्छ । आफैले मेहनत गरेर आफ्नो हातमा भएकाको समूह एउटा हुन्छ र अर्को केही गर्न नसक्ने समूह हुन्छ । जस्तै आफूले गर्नसक्ने भनेको व्यक्तिगत आनीबानी खानपानमा ध्यान दिने, नियमित शारीरिक क्रियाकलाप गर्ने, तौल घटाउने, रक्तचाप नियन्त्रणमा राख्नेलगायतका कुरामा ध्यान दियो भने आधाभन्दा धेरै जोखिम घटाउन सकिन्छ । वंशानुगत कारण लाग्ने मुटुरोगको जोखिम घटाउने कुरा आफ्नो हातमा हुँदैन । यस्तो अवस्थामा औषधी खाएर सुगर प्रेसर छ भने नियन्त्रणमा राख्ने, खानपानमा ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ । यस्ता विरामीले चिकित्सकको सल्लाह अनुसार आफ्नो जीवनशैली परिवर्तन गर्नुपर्छ ।

चिसो मौसममा रक्तचाप बढ्नुको मुख्य कारण के हो ? यसको मुख्य कारण भनेको नसा खुम्चिनु नै हो । हाम्रो शरीरका नसा खुम्चिदा मुटुलाई धेरै भारपर्छ र रक्तचाप बढ्छ । त्यस्तै चिसो मौसममा खानपान धेरै हुने र शारीरिक क्रियाकलाप कम हुने भएकाले चिसो मौसममा रक्तचाप बढ्छ । त्यसैले अस्पतालमा पनि गर्मी महिनामा भन्दा जाडो महिनामा उच्च रक्तचापका विरामी धेरै आउने गर्दछन् ।

जाडोमा मुटुरोगको जोखिम कुन उमेरमा बढी हुने गर्दछ ? हाम्रो शरीरको तापक्रम ३५ डिग्री सेल्सियस अथवा ९५ डिग्री फरेनहाइट भन्दा तल भयो भने हाम्रो शरीरमा जुन इनर्जी प्राप्त हुन्छ त्यसले हामीलाई आवश्यक पर्ने सेलहरू बनाउन सक्दैन । त्यसैले कम्तिमा पनि हाम्रो शरीरको तापक्रममा ख्याल गर्नुपर्छ । यो भन्दा कम भएपछि शरीरले आफूलाई चाहिने इनर्जी लिन सक्दैन जसको जोखिममा बालबालिका र वृद्धबृद्धा पर्ने गर्दछन् । यस्तो अवस्थामा विरामीको मृत्यु हुनसक्ने सम्भावना हुन्छ ।

चिसोले कठ्याग्रिएर बालबालिका तथा वृद्धबृद्धाको मृत्यु भएका घटना हामीले चिसो मौसममा प्राय सुन्ने गर्दछौं । यसको कारण भनेको चिसोका कारण शरीरको तापक्रम कम हुँदै जाँदा शरीरका अन्य अंग जस्तै मस्तिष्कका सेल पनि मर्दै जान्छन् र सोच्ने शक्ति हुँदैन मुटुका सेल मर्छन् । त्यसैले विर ामीको मृत्यु हुने गर्दछ ।

मुटुमा समस्या हुँदा कसरी थाहा पाउने ? लक्षण कस्ता देखिन्छन् ? मुटुमा विभिन्न प्रकारका समस्या हुनसक्छन् । त्यसमध्ये पहिलो समस्या उच्च रक्तचाप हो । उच्च रक्तचाप हुँदा टाउको दुख्ने, रिंगटा लाग्ने जस्ता लक्षण धेरैलाई देखिए पनि कतिपय विरामीलाई नदेखिन सक्छ । त्यस्ता विरामीलाई जोखिम अझ धेरै हुन्छ । त्यसैले उमेर बढ्दै जाँदा वा आफ्नो खानपान तथा जीवनशैली कस्तो छ त्यो अनुसार र घरमा कोही उच्च र क्चापको विरामी हुनुहुन्छ भने त्यस्ता व्यक्ति यसको जोखिममा धेरै हुन्छन् । त्यसैले रक्तचाप बेला बेलामा जाँच गर्नु आवश्यक हुन्छ ।

हृदयघात हुनुभन्दा पहिले केही सामान्य लक्षण देखिन सक्छन् । जस्तै छाती भारी हुने, दुख्ने समस्या देखियो भने ढिलो नगरी अस्पताल जानु राम्रो हुन्छ । हृदयघात नै भइसकेको छ भने छाती दुख्ने, पसिना आउने, बेहोस हुने जस्ता लक्षण देखिन्छन् ।

पछिल्लो समय उच्च रक्तचापकै कारण धेरैले मिर्गौला गुमाएको पाइन्छ, यसको जोखिम पनि चिसो मौसममा धेरै हुने हो ?

उच्च रक्तचाप आफैमा एउटा रोग नभई यसले अन्य रोगको जोखिम बढाउने काम गर्दछ । मिर्गौला मात्रै नभएर यसले हाम्रो शरीरमा भएका महत्वपूर्ण अंगमा क्षति पुर्‍याउँछ । हामीलाई सामान्य लाग्ने माथीको प्रेसर १४० र तलको ९० मात्रै हुँदा पनि विस्तारै मिर्गौला विगारछ । त्यो भन्दा धेरै भयो भने अझ छिटो विगारछ ।

त्यस्तै मुटुको मासु बाक्लो भएर मुटुको कोठा सुनिँदै जाने, मस्तिस्कको नसाहरू फुटेर प्यारालाइसिस हुने, जस्ता समस्या निम्त्याउँछ । त्यसैले र क्चापमाथिको ११० र तलको ७० देखि १२०/८० सम्म राख्नुपर्छ ।

हृदयघात भएरै इमर्जेन्सीमा आउने विरामीको संख्या पनि चिसो मौसममा धेरै हुने गरेको छ भने उच्च रक्तचापकै कारण प्यारालाइसिस भएका विरामी पनि अस्पताल आउने गरेका छन् । नेपालमा मात्रै नभएर विश्वभर नै चिसो मौसम मुटुका विरामीका लागि धेरै नै जोखिमपूर्ण मानिन्छ ।

उच्च रक्तचाप जस्तै चिसो मौसममा न्युन रक्तचाप पनि हुने हो ? हाम्रो शरीरको तापक्रम ३५ डिग्री सेल्सियस अथवा ९५ डिग्री फरेनहाइट भन्दा तल भएको अवस्थालाई न्युन रक्तचाप मानिन्छ। उच्च र क्चापले हृदयघातको जोखिम बढाएजस्तै न्युन रक्तचापले मिर्गौलामा क्षति पुर्‍याउने सम्भावना हुन्छ। त्यस्तै मुटुलाई चाहिने शक्ति नमिलेपछि हाम्रो शरीर लाई चाहिने रगत नपुगेर सबै अंगमा एकैपटक क्षति पुर्‍याउँछ। तर उच्च र क्चापमा जति जोखिम न्युन रक्तचापमा हुँदैन। चिसोकै कारण रक्तचाप कम भएमा शरीरलाई न्यानो बनाएर राख्ने, तातो भोलिलो खानेकुरा खान दिने लगायतका कुरामा ध्यान दिनुपर्छ ।

फुटबलमा मात्र रमाउने केटोको कथा

मनोज घिमिरे काठमाडौं । रियल म्याड्रिडका लागि खेल्ने ब्राजिलियन सुपर स्टार भिन्सियस जुनियरले २४ घण्टा नबित्दै दुई वटा खुसी पाए । मङ्गलबारको रात उनी फिफाका वर्षको उत्कृष्ट पुरुष खेलाडी घोषित भए । रियल म्याड्रिडलाई ला लिगा, युइएफए च्याम्पियन्स लिग तथा सुपर कोपा डे स्पानामा सफलता दिलाएका कारण उनले सो उपाधि पाएका हुन् । त्यसको २४ घण्टा पुरा नहुँदै रियल म्याड्रिड पाचुवालाई हराउँदै इन्टर कन्टिनेन्टल कप फुटबलको उपाधि जित्न सफल भयो ।

फिफा क्लब विश्वकपको परिमार्जित संस्करणमा टोलीले उपाधि जित्दा जुनियर शीर्ष गोलकर्ता र उत्कृष्ट खेलाडी दुवै भए । फाइनलमा उनले पेनाल्टीमार्फत एक गोल गरे । विश्व फुटबलर पछिल्लो एक दशक क्रिस्टियानो रोनाल्डो र लियोनल मेसीको सेरोफेरोमो घुमको साँचो हो । उनीहरूको प्रभाव कम भएको समयमा समेत ब्राजिलियनले आफूलाई संसारको शीर्ष खेलाडी पुष्टि गर्न कठिन भइरहेको समयमा जुनियर को यो सफलता ब्राजिलियन फुटबलका लागि समेत केही खुसी हुने विषय हो ।

जुनियरको जीवन नै आफैमा धैर्यताको प्रतीक हो । उनको बाल्यकालदेखिको कथा जान्नेहरूको लागि त्यसै धैर्यता र सङ्घर्ष नै अहिले उनी हरेक समयमा मैदानमा उपस्थित हुन पाउँदा खुसी हुनुको कारण बनेको छ । रियो द जेनरियो महानगरमा रहेको साओ गानकालोदेखि विश्वको उत्कृष्ट खेलाडी घोषित हुँदासम्मको क्षणमा धेरै दुःख, कष्ट र सङ्घर्ष र धैर्यताको कथा जोडिएका छन् । तर यी यावत परिवर्तनका माझमा उनको त्यो मुस्कान भने सदाबहार उत्सै छ ।

उनका पूर्व प्रशिक्षकका अनुसार आठ वा नौ वर्षको उमेरदेखि नै विशेष केही थियो । सन् २०१० देखि २०१८ को विचमा फ्लेमिङ्गोको यूथ परियोजनामा निर्देशक रहेका कार्लोस नाभाल भन्छन्, ‘भिन्सियसमा कति असाधारण क्षमता छ भनेर हामी त्यस समयमा कल्पना गर्न सक्ने अवस्थामा थिएनौं ।’

ब्राजिलियन फुटबलमा १० वर्षको उमेर मा नै उनलाई देख्ने र हेर्नेहरू भविष्यको एउटा सुपर स्टारको कल्पना गर्न थालिसकेका थिए । उनको व्यक्तित्व, उनको लगन, प्रकृति प्रदत्त

क्षमता र समर्पण सबै आजको सफलताका आधार थिए । १० वर्षको उमेरमा फ्लेमिङ्गो प्रशिक्षण केन्द्रमा आबद्ध भएका उनले प्रशिक्षणका लागि दैनिक ५० किलोमिटरको यात्रा गरेर प्रशिक्षण गर्ने गरेका थिए ।

पछि क्लबका प्रशिक्षक युलिसेले उनलाई आफ्नै घरमा राखेका थिए । घर र प्रशिक्षण केन्द्र बिचको लामो दुरीका कारण उनलाई जगिड गर्ने समय मिलेको थिएन । यस कारण उनले सो निर्णय गरेका थिए । सन् २०१७ मा उसको जीवनमा कायापलट नै भयो । सोही वर्ष भएको यु-१७ दक्षिण अमेरि की च्याम्पियनसिपमा उनी आफ्नो देशलाई उपाधि दिलाउन मात्र सफल भएनन् शीर्ष गोलकर्ता र उत्कृष्ट खेलाडीसमेत घोषित भए । यसपछि नै संसारका फुटबल शक्तिहरू उनीप्रति आकर्षित भएका थिए ।

संसारका महाशक्ति उनीप्रति आकर्षित भए पनि उनी फ्लेमिङ्गोबाट रियल म्याड्रिडमा पुगेका थिए । रियलमै उनले थोरै समयमा महत्त्वपूर्ण सफलता पाए । उनको उपस्थिति र योगदानमा रियलले फिफा क्लब विश्वकप, तीन पटक स्पेनिस ला लिगा तथा दुई पटक युरोपेली च्याम्पियन्स लिग जिती सकेको छ ।

बाल्यकालका प्रशिक्षक नाभालकै सामु भने भिन्सियस वारे सम्झने धेरै कुरा छन् । बाल्यकालका उनका प्रशिक्षक युलिसेयसकै विचारमा जुनियर जसरी बिहान ६ बजे बस चढेर फ्लेमिङ्गोको क्लबमा प्रशिक्षणका लागि जान्थे अहिले रियल म्याड्रिडका सुपर स्टार भइरहँदा पनि त्यस्तै देखिन्छन् । उनको खुसीको कारण त्यस समयमा पनि फुटबलमा थियो र अहिले पनि फुटबलमा छ ।

जुनियर बाल्यकालमा यु-१५ कोपा भान्डोरान्तिम जित्न सफल भएका थिए । त्यसपछि उनको खुसीयाली मनाएको दृश्यले सबैलाई चकित पारेको थियो । फुटबलमा त्यो क्रेज र पागलपनले सबैलाई आश्चर्यमा पारेको थियो । सन् २०१६ मा रियो द जेनरियो यु-१६ च्याम्पियनसिपमा भास्को डिगामासँग फाइनल खेलको पहिलो लेग भएको थियो । सोही खेलमा उनले केही कला देखाए । भास्कोडिगामा ४-० ले पराजित भयो । त्यो यस्तो खेल थियो कि क्लबका प्रशिक्षक नै जुनियरको स्किलबाट अचम्मित थिए । आफ्नो टोली हारेको पीडा उनीहरूमा

थिएन । जुनियरको केही स्किल हेरेर सबै जना मुग्ध भइरहेका थिए ।

पहिलो लेगमा एक गोल गरेका उनले दोस्रो लेगमा दुई गोल गरे । समग्रमा उनको टोली ६-१ ले विजयी भयो । उनले एक गोल त सिधै कर्नरबाट गरेका थिए । यो सफलता र आजको उचाइको राज खेल प्रतिको मोह र समर्पण मात्र होइन, उनको व्यक्तिगत खेल चरित्र पनि हो । उनी जति पटक गोल गर्न चुके पनि निराश हुँदैनन् । खेलमा रमाइरहेका हुन्छन् र बारम्बार गोलकै प्रयास गर्छन् । बाल्यकालका ब्राजिलियन प्रशिक्षकका लागि अहिलेका सुपर स्टार जुनियर तीनै जुनियर हुन् जो केटाकेटीमा थिए । बस फुटबलमा र माउन जन्मिएको एउटा केटा ।

महिलातर्फ वानमती स्पेनकी स्टार खेलाडी आइताना बोनमती महिलातर्फको स्टार खेलाडी भइन । एक पटक भन्दा सो अवार्ड पाउने उनी छैटौं खेलाडी समेत भइन । उनले स्पेनलाई नेसन कप दिलाउनुका साथै बार्सिलोनालाई च्याम्पियन्स लिग उपाधि दिलाएकी थिइन ।

पुस्कास अवार्ड गारान्चोलाई यस वर्षको पुस्कार अवार्ड अलेजान्द्रो गारान्डोले जिते । एटरनटनविरुद्धको खेलमा गरेको ओभर हेड गोलको लागि म्यानचेस्टर युनाइटेडका फरवार्डलाई सो अवार्ड प्रदान गरिएको हो ।

हायस र एन्सेलोटी उत्कृष्ट महिलातर्फ एमा हायास उत्कृष्ट प्रशिक्षक भइन । उनले चेल्सीलाई सातौं पटक डब्लुएसएल उपाधि दिलाएकी थिइन भने अमेरिकालाई पेरिस ओलम्पिकमा स्वर्ण पदक दिलाएकी थिइन ।

पुरुषतर्फ रियल म्याड्रिडका कार्लोस एन्सेलोटी उत्कृष्ट भए । उनले जाभी अलान्सो, लुइस ला डे फुन्टे, पेप गुआर्डीओला, लियोनेल स्कोलानीलाई प्रतिस्पर्धामा पछि पारेका थिए । मतदानमा उनले २६ अङ्क भए भने अलान्सोले २२, फियुन्टेले ११, गुआर्डीओलाले १० तथा स्कोलानीले ४ अङ्क पाए ।

लिजेन्ड अवार्ड महिला लिजेन्ड अवार्ड पहिलो पटक ब्राजिलकी मार्टालाई प्रदान गरियो । पेरिस ओलम्पिक पछि ३८ वर्षको उमेरमा उनले सन्यास घोषणा गरेकी हुन् । १९ अन्तर्राष्ट्रिय गोल गरेकी उनले सोही ओलम्पिकमा दुई गोल गरेकी थिइन ।

अन्य अवार्ड इन्टरमिलानका थिएगो माइयाले फेयर प्ले अवार्ड पाए । फरक जेनेटिक अवस्था भएकी भास्कोडीगामाकी गुलेरमो डे कान्डालाई उत्कृष्ट सपोर्टर अवार्ड प्रदान गरि एको थियो । अस्टन भिल्ला तथा अर्जेन्टिनाका एमिलियानो मार्टिनेज उत्कृष्ट पुरुष गोलरक्षक भए । अमेरिकालाई पेरिस ओलम्पिकको स्वर्ण पदक दिलाउने एलोसा नोयर महिलातर्फ उत्कृष्ट गोल रक्षक भइन ।

स्रोत: फिफा र गोलडटकम

फिफा विश्वकप-२०३० को आयोजना छ देशमा हुने

काठमाडौं । विश्व फुटबलको सर्वोच्च निकाय फिफाको आयोजनामा विश्वकप-२०३० छ देशमा हुने भएको छ । फिफा कांग्रेसले विश्वकपको यो संस्करण आयोजना अधिकार युरोपका दुई देश स्पेन र पोर्चुगलसँगै अफ्रिकी मुलुक मोरोक्कोलाई सुम्पने निर्णय गरेको छ ।

तर, सन् २०३० मा विश्वकप आयोजना सुरु भएको १००औं वर्ष पुग्ने भएकाले उक्त संस्करणका सुरुआती तीन खेल तीन फरक दक्षिण अमेरिकी मुलुकले आयोजना गर्ने फिफाले जनाएको छ । त्यस अनुसार उक्त संस्करणका सुरुआती तीन खेल उरुग्वे, अर्जेन्टिना र पराग्वेमा हुनेछ ।

फिफाका अनुसार प्रतियोगिताको उद्घाटन खेल उरुग्वेको र राजधानी मन्टेभिडियोमा हुनेछ । दोस्रो खेल अर्जेन्टिना र तेस्रो खेल पराग्वेमा हुनेछ । यसपछिका बाँकी सबै खेल स्पेन, पोर्चुगल र मोरोक्कोमा सञ्चालन हुनेछ । फिफा विश्वकपको पहिलो संस्करण सन् १९३० मा उरुग्वेको मन्टेभिडियोमा भएको थियो ।

यस्तै, फिफाको उक्त बैठकबाट सन् २०३४ को विश्वकप आयोजनाको अधिकार साउदी अरेबियालाई प्रदान गर्ने निर्णय समेत

एम्बाप्पेको गोलमा रियलको जित

काठमाडौं । स्पेनिस ला लिगाको आइतबार राती भएको खेलमा रियल म्याड्रिडले सेभियालाई ४-२ ले हराएको छ । केलिएन एम्बाप्पे र फ्रेड्रिको भाल्भाडेले लामो दुरीबाट गरेको प्रहार गोलमा परिणत भएको थियो । यसैगरी राड्रिगोले पनि पहिलो हाफमा नै गोल गरे । दोस्रो हाफमा रियलका लागि ब्राह्मि डियाजले गोल गरे ।

सेभियाका कप्तान ३९ औं मिनेटमा वैकल्पिक खेलाडीको रूपमा मैदानमा प्रवेश गर्दा सबै जना भावुक भएका थिए । क्लबमा २० वर्ष बिताएका उनको त्यो अन्तिम खेल थियो । खेलमा १० औं मिनेटमा एम्बाप्पेले लामो दुरीबाट गरेको प्रहार गोलमा परिणत भएको हो । त्यसको १० मिनेट पछि भाल्भाडेले ३० यार्डबाट अर्को गोल गरे ।

रोड्रिगोले ३४ औं मिनेटमा गोल गरे । त्यसको लगत्तै इराक रोमेरोले घरेलु टोली सेभियाका लागि गोल गरेका थिए । दोस्रो हाफको ८ औं मिनेटमा एम्बाप्पेले उपलब्ध गराएको बललाई ब्राह्मि डियाजले आकर्षक ढङ्गले गोलमा परिणत गरेका थिए । सोही गोलपछि नाभास मैदानमा उपस्थित भएका थिए । फुटबल इतिहासमा युरोपेली च्याम्पियनसिप, विश्वकप र युइएफए नेसन लिग जित्ने एकलौ खेलाडीको रूपमा कीर्तिमान कायम गरेका नाभासले २० वर्ष अघि म्याड्रिडकै मैदानमा सेभियाका लागि डेब्यु गरेका थिए । खेल सकिन पाँच मिनेट बाँकी रहँदा डोडी लुके वाइकोले सेभियाका लागि अर्को गोल गरे । जितपछि एक खेल कम खेलेको रियलले एट्लेटिको म्याड्रिडलाई पछि पादै अङ्क तालिकामा दोस्रो स्थानमा उक्लेको छ । १८ खेल खेलेका एट्लेटिको म्याड्रिडको ४१ तथा रियल म्याड्रिडको ४० अङ्क छ । १९ खेल खेलेको बार्सिलोना ३८ अङ्कसहित तेस्रो स्थानमा छ ।

आइतबार भएका अन्य खेलमा भिल्लारियलले लेगानेसलाई ५-२ ले तथा लास पल्मासले इस्पानियोललाई १-० ले हराए । यसैगरी, भ्यालेन्सिया र डेपोर्तिभो ला असभासको खेलमा २-२ तथा रियल बेरिस र रायो भल्कानो बिचको खेलमा १-१ गोलको बराबरी भयो ।

चर्च ब्वाइजलाई भापा कपको उपाधि

काठमाडौं । भापा कपको उपाधि आज चर्च ब्वाइज युनाइटेड क्लबले जितेको छ । उपाधि जितेसँगै चर्च ब्वाइजले नगद रु १० लाख पुरस्कार प्राप्त गरेको छ । उपविजेता एनआरटी क्लबले पाँच लाख प्राप्त गरेको छ । भापा-११ द्वारा विर्तामोर्डीस्थित डोमालाल र झुशालामा भएको फाइनल खेलमा चर्च ब्वाइजले एनआरटीलाई ३-१ गोलअन्तरले पराजित गरेको हो । गतवर्ष भापा गोल्डकपको छैटौं संस्करण पनि चर्च ब्वाइजले नै जितेको थियो ।

खेलको २१औं मिनेटमा चर्च ब्वाइजका समिर तामाङले एनआरटीका डिफेन्डरको मिसपासलाई सदुपयोग गर्दै पहिलो गोल गर्न सफल भएका थिए । खेलको ४३औं मिनेटमा चर्च ब्वाइजले अग्रतालाई दोब्बर बनायो । रोहन कार्कीले डिबक्समा मिलाइदिएको पासलाई विदेशी खेलाडी अर्मान्डले गोल गरेका थिए ।

त्यसको लगत्तै एनआरटीले १ गोल फर्कायो । विदेशी खेलाडी कार्लोसले दिएको क्रस पासमा कप्तानसमेत रहेका अञ्जन विष्टले गोल गर्दै नतिजा १-२ बनाएका थिए । खेलको अतिरिक्त समयमा समिर तामाङको पासमा अर्मान्डले अर्को गोल गर्दै चर्च ब्वाइजको जित सुनिश्चित गरेको थियो । खेलको प्लेयर अफ द म्याच विजेता टिम चर्च ब्वाइजका समिर तामाङ भएका छन् । उनले नगद रु १० हजार पुरस्कार प्राप्त गरे ।

प्रतियोगिताको उत्कृष्ट गोलरक्षक चर्च ब्वाइजका क्रिशल मोक्तान, प्रतियोगितामा सर्वाधिक गोलकर्ता एनआरटीका अञ्जन विष्ट, भापा ट्यालेन्टका रुपमा छनोट भएका भापा-११ का प्रदिप बुढाथोकीले जनही रु ३५ हजार नगद प्राप्त गरेका छन् । ‘मस्ट भ्यालुएबल प्लेयर’ चर्च ब्वाइजका रोहन कार्की भए । उनले नगद रु एक लाख प्राप्त गरे ।

यसैबीच, भापा ११ एफसीका व्यवस्थापक गोपाल राईलाई क्लबले नगद रु २५ हजारसहित लाइफ टाइम अचिभमेन्ट अवार्ड प्रदान गरेको थियो । विजेता तथा उपविजेतालाई प्रमुख अतिथि संविधानसभा सदस्य सुधीरकुमार शिवाकोटी, गोर्खा ठी स्टेटका सञ्चालक उदय चापागाई, आयोजक भापा ११ एफसीका अध्यक्ष जलकुमार गुरुङ, नेपाल उद्योग वाणिज्य महासङ्घ कोशीका पूर्वअध्यक्ष टीकाप्रज ढकाल, अर्जुनधारा नगरप्रमुख बलदेव गोम्देन, बिर्तामोडका उपप्रमुख नगेन्द्रप्रसाद संगौला, भापाका प्रमुख जिल्ला अधिकारी बन्धुप्रसाद बास्तोलालगायतले पुरस्कार वितरण गरेका थिए ।

बिजुली केतली प्रयोग गर्न अघि जान्नुहोस यी टिप्सहरू

एजेन्सी । जाडो मौसम सुरु भए लगत्तै मानिसहरूले आफ्नो सुविधा अनुसार सबै प्रकारका इलेक्ट्रोनिक वस्तुहरू प्रयोग गर्न थालेका छन् । गीजर, रुम हिटर, ब्लोअर, पानी तताउने रड, चिया बनाउने मेसिन, पीठो गुड्ने मेसिन आदि । पानी तताउन विद्युतीय केतलीको प्रयोग पनि बढ्दै गएको छ । कतिपयले जाडोभरि मनतातो पानी मात्र पिउने गर्छन् । यद्यपि, केही मानिसहरूले यसलाई प्रयोग पछि छोड्छन् । यसो गर्नु खतरनाक हुन सक्छ । कतिपय केतलीहरू यस्ता हुन्छन्, जसमा पानी हालेर छाड्दा स्वतः अन र अफ हुन्छन् । यसलाई निरन्तर छाड्दा आगो पनि लान सक्छ । कहिलेकाहीँ यसबाट दुर्गन्ध पनि आउन थाल्छ । यस्तो अवस्थामा, तपाईंले यसलाई प्रयोग गर्ने र सफा गर्ने सही तरिका जान्नु आवश्यक छ ।

इलेक्ट्रिक केतली कसरी प्रयोग गर्ने ?

१. यदि तपाईंले पानी तताउनको लागि विद्युतीय केतली प्रयोग गर्नुहुन्छ भने, त्यसको प्रयोग गरेपछि, यसको बटन बन्द गर्नुहोस् । जब पानी तातो हुन्छ, यसलाई गिलास वा कपमा बिस्तारै निकाल्नुहोस् ।

२. धेरै पटक पानीलाई लगातार तताउँदा भित्रबाट अनौठो गन्ध आउन थाल्छ । कालो धब्बा पनि देखिन्छन् । समय-समयमा सफा गरिएन भने भित्र पुरै कालो हुन सक्छ ।

३. यदि केतली गन्ध वा कालो भएको छ भने, यसलाई सफा गर्न, पहिले पानीले आधा भरनुहोस् । अब एउटा कागती निचोर्नुहोस् र यसको रस हाल्नुहोस् । अब स्विच अन गर्नुहोस् र पानीलाई १-२ मिनेटको लागि उमाल्नुहोस् । अब यसलाई ब्रशको मद्दतले सफा गर्नुहोस् । केतलीलाई पानीले धुनुहोस् र केही बेर छोड्नुहोस् । तुरुन्तै प्रयोग नगर्नुहोस् ।

४. केतलीमा पानी हाल्नुहोस् र त्यसमा १-२ चम्चा भिनेगर हाल्नुहोस् । अब पानी खोल्नुहोस् र उमाल्न दिनुहोस् । जब यो उम्लिन्छ, यसलाई बन्द गर्नुहोस् र यसलाई १५ मिनेटको लागि यसै रहनु दिनुहोस् । अब सफा पानीले केतली धुनुहोस् । सरसफाई सँगै दुर्गन्ध पनि हट्छ ।

५. के तपाईंलाई थाहा छ, तपाईंले आफ्नो बिजुलीको पानी केतली प्याजको बोक्राले पनि सफा गर्न सक्नुहुन्छ ? यसका

लागि बोक्रालाई घाममा सुकाउने । यसलाई जलाएर खरानी जस्तै बनाउनुहोस् । अब यसलाई एउटा कचौरामा राख्नुहोस्, एक चम्चा डिश साबुन, १ चम्चा भिनेगर मिस गर्नुहोस् । अब यो पेस्टलाई केतली भित्र र ाख्नुहोस् र बोतल सफा गर्ने ब्रशको मद्दतले र गड्नुहोस् । त्यसपछि सफा पानीले दुई पटक धुनुहोस् । तपाईंको केतली चम्किनेछ ।

६. तपाईं बेकिंग सोडा प्रयोग गरेर केतली पनि सफा गर्न सक्नुहुन्छ ।

उने ओलीको चाहना लुकेको छैन । भाषणमा भर्तिरहने विषय होइनन्, आकांक्षाका यी अन्तर्ग्रहहरू । ओलीमा गठबन्धन वा ठूलो शक्तिको नेतृत्व गर्ने क्षमता हुन्थ्यो भने नेकपा टुट्ने थिएन । एकीकृत समाजवादीको जन्म पनि ओलीले रोकन खोजेनन् । प्रतिस्पर्धीहरूका खुट्टा भाँटिए म दौड जित्ने थैं भन्ने मनोगत आकांक्षा हो । उनको । अनि उनले नेकासँगको मिलपलाई कुन चातुर्य प्रयोग गरेर जारी राख्छन् ?

- नेकपा (एमाले) को सर्वसत्तावादी प्रवृत्तिको कारणले संविधानसभाद्वारा निर्मित संविधान

उसले चुनावी घोषणापत्रमा भनेको पनि छ 'तर सत्ता र शक्तिको केन्द्रीकरण गर्ने तत्कालीन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको उन्मादीमा महत्वाकांक्षा लोकतन्त्र र समग्र प्रणालीलाई नै तहसनहस बनाउन उद्यत भयो । नेकपाको सरकारले अधिनायकवाद र सर्वसत्तावादको सूत्रपात गर्दै सर्वैधानिक निकायको कम्युनिष्टीकरण गर्यो ।' तर, नेकाले प्रधानमन्त्री त तिनै ओलीलाई बनायो । के नेकाले ओलीलाई बीपी नगरको कुश ढुवाएको पोखरीमा धोएर चोखो पारेको हो ? त्यसैगरी एमालेले पनि नेकालाई लगाएका आरोपहरू आफ्ना दस्तावेजहरूबाट हटाएको हो ?

३. महोत्सव कहिले हुन्छ ?
महोत्सव २०८१ पृष्ठ १२, १३

महोत्सवका आकर्षणहरुमा
भगवान गौतम बुद्धको अस्तुधातु
चपाचोको पाटी विहार र नगदेशको
बुद्ध विहारमा प्रदर्शन, थिमी मैलः
ताहननीको डमीसँग सेल्फ लिन
सक्ने, जिब्रो छुट्ने जात्राको
प्रतिमूर्तिसँग फोटो खिच्न पाइने,
लिच्छत्रीकालदेखी हालसम्मको
नेपाली मुद्रा र सिक्का, माटोको करिब
५ फिट अग्लो सुकुन्दा, नेपालको
पहिलो माटोको हिट्टर आशा हिट्टर
को मौलिक ढोका टिगनीमा

सुरेन्द्र श्रेष्ठ
नगर प्रमुख एवम् संयोजक
मध्यपुर महोत्सव मूल
समारोह समिति

गन्तुपछ्छ भन्ने मान्यता भएपनि धनी
मूलकहरू जसले जलवायु परि
वर्तन गर्न भूमिका खेलेका छन्, ती
मुलकहरूले तिछ्छु भनेर कमिटमेन्ट
गरेर रकम तिरेका छन् कि छैनन्
र उक्त रकम आदिवासी जनजाति
समुदायका लागि खर्च भएको छ

कार्यक्रममा बोल्दै नेफिनका महासचिव दिवस राईले हिउँ पगिलने र हिउँनदीहरू बह्दै गएर त्यसका वरिपरि रहेका आदिवासी वस्तीहरू बढी भन्दा बढी जोखिममा रहने अवस्था रहेको जानकारी दिए ।

इन्डिजियसबाट

25 Dec. 2024 Wednesday

6

प्रकाशक/कार्यकारी सम्पादक: दीपक श्रेष्ठ, सम्पादक: दीपिका श्रेष्ठ, व्यवस्थापक: दिवस श्रेष्ठ, कार्यालय: सुन्दरनगर, मध्यपुर थिमि-३, भक्तपुर, फोन: ६६३३६५२, ९८५११०२२७३,
मुद्रण: धिम्ले अफसेट प्रेस, अनामनगर, **web news portal : www.thimitimes.com.np/**